KÜLTÜR VE SANAT DERGİSİ

kıyı

55

YIL: 5 ● EKİM 1990 ● 3000 TL

ordu ili tiyatro tarihi

bu sayıda: ● lütfiye aydın ● m. reşat sümerkan ● ruşen hakkı ● ibrahim dizman ● rasim şimşek ● fakir baykurt ● ahmet özer ● tülay ferah ● bekir semerci ● ibrahim tığ ● bedrettin aykın ● adil salih ● behnan ulaş ● sabri hacıkeleşoğlu ● mustafa duman ● esen aliş ● mustafa kademoğlu ● halit çakır ● cemal aydın ● m. özer ciravoğlu ● metin güven ● cengiz gündoğdu ● cemal azmi tellioğlu ● mustafa davutoğlu ● ali mustafa

KIYI'dan

● Dergimizin yazı işleri yönetmenliğini, bu sayımızdan itibaren şair **Gündoğdu Sanımer**, müessese müdürlüğünü de **Melih S. Ertüzün** yürütecek. Bu sayımıza değin yazı işleri müdürlüğü görevini yürüten **Osman D. Piyale** arkadaşımıza dergimizdeki emeğinden dolayı teşekkür eder; arkadaşlarımıza yeni görevlerinde başarılar dileriz.

● Okurlarımıza önemli duyuru!

Dergimizde, **Gündoğdu Sanımer** adına açtığımız posta çeki hesap numarasında bir yanlışlık olmuştur, doğrusu bu sayımızda yayınlanmıştır. Ortaya çıkan durumdan dolayı özür dileriz. Abonelerimizin **Gündoğdu Sanımer** adına açılan **703607** numaralı posta çeki hesabına **Kıyı** adı belirtilmeden abone ederini yatırmalarını rica ederiz.

● Dergimizin basımının yapıldığı **Sakarya Matbaası** çıkan yangın nedeniyle büyük hasar gördü. Basımevinin yönetici ve görevli personeline geçmiş olsun derken, en kısa zamanda eski konumuna gelebilmesinin en büyük dileğimiz olduğunu belirtiriz.

● Şair arkadaşımız **Ahmet Özer**'in, 14 Eylül 1990 günü akşamı, **Atatürk**'ün **Trabzon**'a ilk gelişlerinin 66. yıldönümü nedeniyle, **İzmir Radyosu**nun hazırlayıp sunduğu **"gecenin içinden"** programında, o günlerin tanığı, gazeteci - yazar sayın **Şevket Çulha** ile yaptığı söyleşi canlı yayında yer aldı.

● **Kıyı**'nın 32 sayfalık sayısında, okurlarımız için ilginç bulunduğuna inandığımız bir emek ürünü **"Bedri Rahmi'de Trabzon"** bölümü, nice bağlantıların sonunda oluşturuldu. Bu bölümün hazırlanmasını **Ahmet Özer** arkadaşımız tasarladı. Yazıların bir bölümünü, **Bedri Rahmi**'nin yayımlanmış kitaplarından birini de 1956 - 1964 yılları arasında **Trabzon**'da yayımını sürdüren, gazeteci - şair **Ömer Turan Eyuboğlu**'nun **Hakimiyet** gazetesinden derledi. Bir kısım yazılara, kitap sevdalısı **Arslan Pulathaneli**'nin son derece zengin kitaplığındaki **YELKEN** ve **HAMSİ** dergileri kaynak oldu. **Mustafa Reşat Sümerkan, Bedri Rahmi**'nin kitaplarının sağlanmasında gerek kendisinin gerekse dergimizin o sayısında özgün desenlerini yayımladığımız, **Zerrin Enön** hocamızın büyük emeğini, dergimiz için yoğunlaştırdı. **Cumhuriyet** gazetesinde **Bedri Rahmi**'nin yayımlanan bir yazısını, İstanbul'dan, binbir uğraş sonucu, on beş yıllık bir zaman derinliğinden çıkarıp gönderen **İ.Gündağ Kayaoğlu** arkadaşımızın derginin bu bölümünün istenilen düzeyde çıkmasında payı büyük.

Dergilerin mutfağının görünmez kahramanları olarak bilinen kişileri de burda anmak isteriz. 32 sayfalık ilk **Kıyı**'nın en özgün şekilde çıkması için her türlü özeni gösteren dizgi operatörü **İsmail Fandaklı** ile film ve montaj konularında dergiye sonsuz emekleri olan, **Halil İ. Kalaycı** ve **Ahmet Özkan**'ın okurlarımıza en güzeli vermekteki emeklerini bir kez daha anıyor herkese içten teşekkürlerimizi sunuyoruz

● Dergimizin 54. sayısının **"Atardamar"** bölümünde **"Bedri Rahmi'de Trabzon"**u vermeye çalışmıştık. Bu sayımızda **"Ordu İli Tiyatro Tarihi"** konu ediliyor. Çalışmayı dergimiz için yayıma hazırlayan **Behnan Ulaş** arkadaşımıza teşekkür ediyor, sanatın bu çileli alanında nice zamanlarını, daha bir özetle, yaşamlarını verenleri saygıyla anıyoruz. İlk sahne sanatçısından günümüze gelinceye değin bu alanda görev yapan herkesin emekleri varolsun.

● **Trabzon İli ve İlçeleri, Eğitim, Kültür ve Sosyal Yardımlaşma Vakfı (Ankara)** adına 1987 ve 1988 yıllarında yayımlanan TRABZON dergisinin 1989 tarihini taşıyan üçüncü sayısı da yayımlandı. Yayın Yönetmenliğini **Bilgin Aygül**'ün yaptığı dergide bir bölümü anılara dayalı nice özgün yazılarla, şiirler yer alıyor. Büyük boy 107 sayfalık derginin **"Anılardaki Trabzon"** bölümünde Trabzon'un çeşitli dönemlerini yansıtan 31 fotoğraf bulunuyor. Dergi isteme adresi: **Necatibey Cad. 88 / 3 Bakanlıklar - Ankara**.

● Kültür ve eğitim tarihimizin anıt kişilerinden, büyük eğitimci, şair ve yazar **Osman Yalçın** 27 Temmuz 1990 tarihinde aramızdan ayrıldı. 1912 yılında **Serez**'de doğan **Yalçın, Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümü**nü bitirmişti. **Çifteler Köy Enstitüsü Müdür Yardımcılığı, Kızılçullu Köy Enstitüsü Öğretmenliği, Pamukpınar Köy Enstitüsü Eğitimbaşılığı, Pulur Köy Enstitüsü Müdürlüğünde bulunduktan sonra, ilköğretim müfettişliği, liselerde öğretmenlik basımevi Yönetmenliği, Kültür Koleji İlk kısım müdürlüğü yapmıştı. Bedri Rahmi Eyuboğlu** ile **Sabahattin Eyuboğlu** kardeşlerin yakın dostu, **Tonguç**'un dava arkadaşı, **Enver Atılgan** ve **Bekir Semerci**'nin gönüldeşi olan **Yalçın "Bir Eğitimcinin Anıları" "Destan İçinde Destan"** adlı kitapları başta olmak üzere pek çok esere imza atmıştı. Dergimizin 37. sayısında (Nisan 1990) arkadaşımız **Mehmet Yaşar Bilen**'in **Osman Yalçın**'la bir söyleşisi yayımlanmıştı.

● 1961 yılında çıkan ilk **Kıyı**'nın sahipliğini yapan, ilk üç dönem **Kıyı**'larda yazıları yer alan, gazeteci - yazar **Ziyad Nemli**, 30 Ağustos 1990 tarihinde aramızdan ayrıldı. Uzun yıllar çeşitli gazetelerde yazıları yayımlanan **Nemli**'nin, nice özgün öyküsü, kitaplaşmadan gazete ve dergi sayfalarında kaldı.

● **Makiler** adlı şiir kitabı bulunan **Halil Kocagöz** ve **Orhan Murat Arıburnu** ödülleri sahibi, şair arkadaşımız **Sunay Akın** bir süredir **Trabzon**'daydı. Dergimizdeki emeğin boyutlarını yakından gözleyen **Akın**'ın bundan böyle **Kıyı**'da daha çok yer alacağını, kendisine teşekkür ederek okurlarımıza duyururuz.

● TRT Trabzon Radyosu yapımcılarından **Sevtap Yasa**'nın hazırladığı 28 Ağustos 1990 günü yayınlanan **"Yöremizden"** programının konuğu **"Sabahları Seviyorum"** adlı öykü kitabı bulunan arkadaşımız **Türkay Korkmaz**'dı. **Korkmaz**, bir söyleşi çerçevesinde **"Karadeniz'de Öykücülük"** üzerine **Yasa**'nın sorularını yanıtladı.

● Kasım sayımızda buluşmak dileğiyle başarılar, esenlikler...

Kurucusu: **Ahmet Selim TEYMUR**

Sahibi: Kuzey Gazetecilik Matbaacılık ve Ambalaj San. A.Ş. Adına

M.Naci ÖZKAN

Yazı İşleri Müdürü : **Gündoğdu SANIMER**
Müessese Müdürü : **Melih S. ERTÜZÜN**
Dizgi-Sayfa Düzeni : **İsmail FANDAKLI**
Film : **Halil İ. KALAYCI**
Montaj : **Ahmet ÖZKAN**
Kapak Düzeni : **M.Reşat SÜMERKAN**

Baskı: Sakarya Matbaacılık Kunduracılar Cad. No: 42/D
Tel: (031) 172 32 Fax: (031) 191 59 61200 - TRABZON

Abone Koşulları : **Yıllık 30.000 TL.**
Yurtdışı Abone : **40 DM**
Yazışma Adresi : **P.K. 183 Trabzon**
Ederi : **3000 TL. (KDV Dahil)**
Aylık Dergi

Abone ederinin, Gündoğdu SANIMER adına 731607 numaralı postaçeki hesabına yatırıldıktan sonra, dergi adresine bilgi verilmesi rica olunur.

Gönderilen ürünlerin daktiloyla yazılması rica olunur.
Ürünler yayınlansın, yayımlanmasın geri verilmez.
(P.K. 183) Kod No: 61001 - TRABZON

birden bastıran akşamla...

● **Lütfiye AYDIN**

"Bin gül çıkarırdım..."

Nereden?

Azıcık özenilirse şu nihavent faslına, bir gönül bahçesinden derlenmiş kankırmızı güller görülebilir; onlarda somutlanan yürek atışları duyulabilir.

(Fotoğraf: M.Reşat SÜMERKAN)

Eğer şu ezginin kanatlarına tutunulursa, o çocukluk sokağındaki basma perdeli evin kapı önünde olunabilir. Bir el, kalaylı tencereyi oturtur marsık kokulu mangala... Sonra, pencere kıyılarındaki sardunyaları, küpeleri, ıtırları sular sevecenlikle. Sabun sodadan kızarmış bir başka el, bütün hamaratlığıyla kapı önünü sular, süpürür. Sulanmış toprak, yemek, çiçek kokularına denk düşen ses yağmurları başlar. Akşam kuşlarının çığlıkları, çocuk bağırışmaları... Derken belki hicaz, belki nihavent faslı...

İncecik bir nostalji gelip kurulur "**hüzün**" suretinde, yüreğin "**başköşesine**"

★★★

"Bin gül çıkarırdım sana kalbimdeki külden."

Baki Süha, kimbilir hangi bahar sabahı, henüz elden kaçırılmamış bir **İstanbul** denizinin kıyısındaki çay bahçesine girer. Uzakça bir tahta masada oturan siyah saçlı kadını görür önce. Sonra, kadının uzaklara bakarak dalgın dalgın dinlediği şarkıyı ayrımsar: "**Bir gün beni ansaydın eğer sen de gönülden.**" Uzaklardaki sevgiliyi düşünen o kadını izlerken, "**dostum**" dediği **Yaşar Nabi**'yi anımsar. Şarkının sözlerini yazan kişiyi. Derken bestecisi **Lemi Atlı**'yı...

Bu nihavent şarkının bende oluşturduğu duyarlığa, yıllar sonra girdi andığım kişiler: Kadının siyah saçları, **Lemi Atlı**'nın kırgın yüreği, **Yaşar Nabi**'nin ozan kimliğine hem çok uzak, hem de çok yakın düşen güftesi.

Yitirilmiş bir sevda.
Anımsanmış bir dostluk.
Tüketilmiş bir İstanbul...

Hepsi bu kadar mı?

Ansızın inen şu kış akşamından daha çok, çocukluğumun tozlu yaz akşamlarına yakışan nihavent faslını dinlerken, utangaç bir evin basma perdesinde önce çılgın gecesafaları beliriyor. Sonra toza toprağa bulanmış çırpı bacaklı çocukluğumun soluksoluğa koşturmacası. Bastıran karanlıkla ancak ayrımsayabildiğim korkulu yürek vuruşlarım... Delinmiş dizkapaklarımın acısını unuttıran...

Nihavent faslı bitiyor.

Çocukluğumun patiska perdedeki koşusu sürüyor. Bugüne doğru... Ortayaşır nostalji durağında bir an soluklanıp, durup geriye bakmanın tadına doğru. İnceden bir yağmur şiiriyle yüreğimi yıkayıp ezgilendiren o tadı artık hakettiğimi düşünüyorum. Filmimi durduruyorum. Bir an. Geride donmuş bir resim var şimdi. Sarıya dönük kahverengi bir fotoğraf. Biraz buruk, sitemli, özlem yüklü bu fotoğraf, bitmiş bir fasıl şarkısının kimyasında usul usul netleşiyor. Derken ilk gençliğin biraz daha yakın ışıkları düşüyor resmin üstüne.

★★★

Şimdilerde, bir Akdeniz mavisinde yosunlu, batık bir kalyon sabrıyla bekleyen dostum... Ödünsüz toplumculuğumuzun dikenli tellerle çevrili bahçesine nasılsa sızan o nihavent şarkıyı anımsar mısın?

O güne dek, sesinin öylesine dokunaklı olduğunu bilmezdim. Bir levantenin av köşkünden dönme okulumuzun çamları akşam yağmurlarıyla daha bir güzeldi. Testekerlek bir ayın yansısı yüzüyordu kameriyeli havuzda. Senin İstanbullu günlerin üçüncü bir insan gibiydi bankta. Sonra o nihavent şarkı, dördüncü bir insan gibi gelip oturmuştu ikimizin arasına.

Yüreğimizdeki fünyelerin yerinde bir anlığına o güller beliriyordu.

Görmezden geldiğimiz geçmişimiz; yok saydığımız, utandığımız duyarlığımız yakamıza yapışıyordu. Aynı duyarlıktı oysa bir idam gecesinin sabahında birbirimize sarılıp bağıra bağıra ağlatan bizi.

Cellatların hiç bir şarkıyı sevdiğine inanmıyorum dostum. Ama şarkılara inanıyorum. Hele fasıl şarkılarına...

Nicedir birlikte şarkı söylemeleri unuttuk, değil mi? ●

eli işte aklı oynaşta

Ocağı tencerede unutuyorsun
karyolayı bebekte
sesine eldiven giydiriyorsun
karşılarken kocanı

Dalgınlığındandır
kendini çiçek yerine koyman
sabah akşam sulanman
saksının kıyısında

Bak çiçeğini dökmüş kaldırıma
az önce balkonda dövdüğün halı

güneş arkadan

Bir çocuk işerken
ıslatıyorsa gölgesini
bir düşün zamanda mıdır
yoksa çocukta mıdır terslik

çatak

Her kıvrımı ırmak
her tepesi gonca

candır, çeker
yaş tırmansa da
bir bengisu
mayamızda

Elimdir gider gelir
iniler bir gonca lir
değdikçe parmaklarım

Ruşen HAKKI

naim tirali ile piraziz'de birkaç saat

● **İbrahim DİZMAN**

Sanatın nabzının attığı kentlerin uzağında olmak ve o nabzı yakalamaya çalışmak. Gündelik yaşamın boğuculuğundan uzaklaşıp bir şeyler üretmeye çabalamak... Nice zordur, yaşayan bilir bunu.

Belki küçük bir sanatsever grubun; kitaplar, dergiler, yeni ürünler, mektuplarla soluk alıp vermeye çalışması... Ya da kilometrelere yenilmemek, aşıp gitmek yolları. Bir kaç saati, bir kaç günü güzelliklerle bezemek...

Karadeniz kıyılarında da bu nabzı yakalayabilmek için bir kaç odak bulmak olanaklı. Bunlardan biri **Trabzon**. **Kıyı**'nın mutfağındabir kaç gün geçirmek, ak kağıtlardaki ürünlerin mürekkep kokusuna karışarak, adım adım dergiyi dokumasına tanık olmak, buna katkıda bulunmak. **Ahmet Özer**'in yılların birikimi ile oluşturduğu ortamda dünyanın dört bir yanından akıp gelen güzellikleri yaşamak, şiirle örülü dünyasında soluklanmak...

Yaz aylarında bir odak da **Naim Tirali**'nin **Piraziz**'i.

Ağustos ayı başındaki telefon trafiği 18 Ağustos'ta **Piraziz**'de buluşma kararını somutluyordu.

Ahmet Özer ve eşi, bir gün önce **Ordu**'ya geliyorlar. Sıcak bir yaz gecesine edebiyatın coşkusunu taşıyorlardı. **Behnan Ulaş**, aylardır iğneyle kuyu kazarcasına çalıştığı **"Ordu İli Tiyatro Tarihi"** başlıklı çalışmasını **Ahmet Özer**'in önüne koyuyor,görüşlerini istiyordu. Gecenin sabahla buluştuğu saatlere değin, tiyatro sevdasıyla ömrünü geçirmiş nice sanatçının anılarıyla, seksen yıl öncesine uzanan tiyatro etkinliklerinin coşkusuyla büyüleniyorduk.

Ertesi gün **Piraziz**'deyiz. **Naim Tirali**'nin 1908'de yapılmış evinde. Bir yanıyla denize yaslanmış, meyve ağaçlarıyla çevrili ev, görkemli duruşuyla değişik duygular yaşatıyor insana.

Tarihle yoğrulmuş evin duvarlarında, yüzyılımızın başlarına dek uzanan fotoğraflar: **Meclis-i Mebusan** topluca bir şölende. Osmanlılar'ın son yılları artık. Bir şölende bile hüzünle, yitmiş bir görkemin burukluğuyla objektife bakan gözler. **Naim Tirali**, fotoğrafın ailesiyle olan ilgisini açıklıyor. Bir başka fotoğraf: **Tirali** ailesinin büyükleri. En az seksen yıllık ama,pırıl pırıl bir fotoğraf. Bir gözlem: Niçin Karadenizlilik izi yok bu fotoğraflarda? Yerelliğin çok dışındalar.Bir başka fotoğraf bu gözlemime yanıt veriyor: 1930'lar. Ayaklarında topuklu ayakkabılar,başlarında şapkalarla iki genç kadın. Bizim kuşağın ancak televizyonda izlediği tarihi filmlerden bir kesit sanki. Bu fotoğraflar, Karadeniz kıyılarının küçük bir kasabasında bir atılımı, ye-

nileşmeyi simgeleyen insanların anılarını taşıyor günümüze.

Evin bir köşesinde, kaç yıllık olduğu bilinmeyen eski bir ud. **Tirali**, anne ve babasının ud çaldıklarını söylüyor. Şimdi susmuş ama, nice sevdayı şarkılara dökmüş bu ud, görkemli bir duyarlığın anısı.

Her şeyin ne kadar hızla değiştiğinden sözediyoruz. Yüzyılımızın ortalarında Avrupa'da bulunmuş **Tirali**, gözlemlerini aktarıyor. Televizyonun henüz yeni tanındığı günler **Avrupa**'da. Tiyatrolar, sinemalar, galeriler.. O güzellikleri yeterince yaşamadığından sözediyor. Ardından, şimdi türkülerin bile değiştiğini söyleyip, bir gözlemini anlatıyor. Öyküsü çocukluğuna uzayan bir türkünün aslını bozduklarını, ailesine gönderme yapan **"Atma Hakkı atma pişman olursun / Abdal Beyleri'ne düşman olursun"** dizesindeki **"Abdal Beyleri"ni "Giresun Beyleri'ne..."** biçiminde bilinçsizce değiştirip radyo televizyonda okuduklarını, kültüre karşı inanılmaz bir sorumsuzluğun yaşandığını anlatıyor.

Seksen iki yıllık ev,bu sorumsuzlukların içinde bir adacık gibi. Bu adacığı, geçmişine karşı bir sorumluluk andacı gibi korumak istiyor **Tirali**. **Ahmet Özer**, bu konuyla ilgili bir olayı anlatıyor bize: **Naim Tirali**, bu evin müze olması için, **Ahmet Özer**'le birlikte Kültür Bakanlığı'nın bölgedeki bir yetkilisiyle görüşmeye gider. Önüne bir yığın formalite çıkarırlar. Bakanlık yetkilisi, **Naim Tirali** adını **"Naim Çirali"** olarak not eder. O bölgede kültürü temsil eden yetkili bir insanın, bütün ömrünü sanata, edebiyata vermiş bir adı hiç duymamış olması gülünç müdür, yoksa ülkemiz adına, kültürümüz adına bir trajedi midir? Gülümsüyoruz... Başka ne gelir elden?

Gün boyu süren söyleşimizin asıl gündemi, edebiyat. Yeni çalışmalarından sözediyor **Naim Tirali**. Yabancı yazarlardan seçip oluşturduğu, yakında yayımlanması planlanan bir öykü antolojisinin serüvenini anlatıyor. Önümüzdeki yıllarda, gazete yazılarını, dergilerde kalmış söyleşilerini bir kitapta toplamak istediğini söylüyor. 50'li, 60'lı yıllarda, edebiyatın doruğuna doğru henüz yol alan bir çok sanatçıyı çeşitli dergilerde tanımş, onlarla söyleşiler yayımlamış. Bugün, otuz - kırk yıl geriye gidip o yazıları yeni kuşaklara ulaştırmanın gereği üzerinde duruyoruz.

Naim Tirali, nice anılarını taşıyan Piraziz'deki evinde.

Öykü yazarlığı, yayıncılık, gazetecilik, milletvekilliği... Altmış beş yıllık bir ömrün hızla akan günlerine sığınmış sonsuz anılar. **Orhan Veli**'den **Orhan Murat Arıburnu**'ya, **Sait Faik**'ten **Oktay Akbal**'a, ondan **Abidin Dino**'ya değin uzayan nice sanatçıyı içeren anılar zincirini niçin henüz yayımlamadığını soruyoruz. Bir an susuyor. Bu suskunluğu, onun da yazma gereğini duyduğunu vurguluyor. Ama, zaman... Gündelik işlerin dışına çıkıp yazabilmek. Sağlık sorunlarını yenip masanın başına geçebilmek. Bunun güçlüğünden sözediyor. İçinde tüm bunları yazmak için yoğun bir isteğin olduğunu, çeşitli dergilerde yayımlanan günlükleriyle kıyısından köşesinden anılara dokunduğunu söyleyip ekliyor: **"Kimbilir ne kadar zamanımız kaldı... Biz yetiştiremezsek, ardımızda kalanlar yaparlar mı? Acele etmemiz gerek."** Bir boyun eğişle mi dökülüyor dilinden bu sözler, yoksa zamana karşı yarışmak isteğini mi belirtiyor? Bütün sanatçıların yüreğini sıkıştıran, her şeyi yarım bırakıp gitme tedirginliği belki de.

Konuyu günümüze getirip, **Kıyı**'nın 32 sayfaya çıkma serüvenini konuşuyoruz. Bir çok dergi kapanırken, ekonomik koşullara boyun eğip sayfalarından ve niteliğinden ödün verirken, **Kıyı**'nın iki katına çıkmasının anlamını tartıyoruz. **Ahmet Özer**, ince bir espriyle bu atılımı **"Karadeniz inatçılığı"** diye açıklıyor. **Kıyı**'nın, nice derginin tersine, yerellik tuzağına düşmeden, ama kaynağını da gözardı etmeyip bir denge kurarak, sanat dünyasında özgün bir yer kazanmasının bu atılımı zorunlu kıldığı görüşünü paylaşıyoruz.

Akşam, fındık yapraklarını ışıtan bir yağmurla geliyor küçük kasabaya. Tarih yüklü ev, sanatın coşkusunu yansıtan sözcüklerle aydınlanıyor.

Hiç bitmeyecek gibi görünen söyleşimize bir nokta koymanın, gelecek yıla sözleşmenin zamanı artık. Ayrılırken, bu tür söyleşilerin yazmak - yayımlamak kadar kişiye anlam kattığını söylüyor **Naim Tirali. "Böyle küçük kasabalarda bile sanatın yürek vuruşlarını duymak ne güzel"** diye ekliyor.

Otobüsümüz, akşamın alaca karanlığında **Ordu**'ya ilerlerken, **Naim Tirali**'nin bunca yıllık birikimini tek başına yazıya dökmek zorunda olmasının güçlüğünü konuşuyoruz. Oysa, böyle bir insana kolaylıklar sağlanmalı,bu amaçla olanaklar sunulmalıdır.Çünkü, yetişmekte olanlar, gelecek kuşaklar dünyanın toz duman olduğu şu günlerde, bunca birikime sahip bir sanatçının anılarına, deneyimlerine, gözlemlerine gereksinim duyacaktır.

Akşam **Ordu**'da, **Ahmet Özer**'in ekim ayında **Cem Yayınları**'nda çıkacak olan dördüncü şiir kitabı **"Söyle Yüzüm Tanığımsın"**ı konuşuyoruz. Kitaplar, dergiler, anılar arasında yeni bir sabahın eşiğinde buluyoruz kendimizi. ●

çocuk ve eğitim

● Rasim ŞİMŞEK

- Dedecik çocuğu
Sever
Doldurur dedeceğIn geçmişi güpegündüz
Çocuğun geleceğini-
F. H. Dağlarca

Çocukluk, yaşamın oluşum çağıdır. Bu çağda kazanılan bilgi - beceriler, kişiliğin belirleyicisi olarak, ileriki aşamalara temel oluşturur. Bu nedenle çocuğun eğitimi büyük önem taşır.

Çocukların dünyası büyüklerinkine benzemez. Çocuklar, başlangıçta düş'le gerçek arası bir dünyada yaşarlar. Onların gözünde varlıklarla nesneler henüz ayırdedici özelliklerini kazanmamıştır. Onlar için örneğin bir değnek, yerine göre bir tüfek, yerine göre soylu bir at'tır. Bu yetenekleri ile çocuklar, olanaksızlık nedir bilmezler. Onların dünyasında sürgit iyilik, bolluk vardır. **Orhan Veli**, bu mutlu dünyayı, **"Çocuk gönlüm kaygılardan âzâde / Yüzlerde nûr, ekinlerde bereket"** diyerek, özlemle anar. Çocuk, büyüme süreci içinde, varlıklarla nesnelerin ayırdedici yönlerini kavrayarak, gerçekler evrenine girer.

Eğitim açısından her çocuk, ilgi ve eğilimleriyle başlıbaşına bir dünyadır. Bu dünyanın bize açılmasını sağlamamız gerekir. Çünkü, ancak ilgilerini, eğilimlerini bildiğimiz bir varlığa egemen olabiliriz. **"Bana çocuğun ruhunu verin, ona istediğiniz biçimi vereyim."** diyen düşünür, bu gerçeği açığa vurur.

Gerçekten eğitimde ilk aşama, çocuğun tanınmasıdır. Ancak, bunun için genel nitelikteki kuramsal bilgiler yeterli değildir. Eğitimci, çocuğu yaşam akışı içinde sürekli izleyip gözleyerek, onun hakkında sağlam veriler elde etmek durumundadır. Kuşkusuz, bu izleyip gözleme işi, özgür bir ortamda, çocuğa güven duygusu aşılanarak yapılmalıdır. Yoksa, çocuk içine kapanır, büsbütün tanınmaz olur.

Çocuk, yarınlara yollanan kutsal bir armağandır. Onunla yeniden yeniden var olarak, geçmişleri gelecek yapar; bu sonsuz oluşun içinde, daha bir bağlanırız yaşamaya. Ancak, bu kutsal varlığı sevgi ile büyütmek gerekir; sevgisiz büyüyen çocuk, sağlıksız olur. Çocuk eğitimiyle uğraşanların bu gerçeği iyi bilmesi gerekir.

İyi bir eğitim, çocuğa bağımsız düşünme, güzelliğin coşkusunu duyma yeteneklerini kazandırır. Bu yetenekleri kazanan çocuk, bilimsel tavırlar geliştirmenin ötesinde, yaşamın güzel yanlarını görebilir; yaşamı içten sevebilir. Bu bakımdan çocuk eğitiminde güzel sanatların ağırlıklı bir yeri olmalıdır.

Çocuğun, eğitimin ışığına tam varabilmesi için, bir de, toplumun yüzyıllar içinde oluşturup geliştirdiği değer yargılarını alması gerekir. Bu değer yargıları ona, güzel ile doğru'nun yanında, iyi'nin varlığını tanıtacaktır. İyi'ye, doğru'ya, güzel'e yönelen çocuk, böylece mutluluğun yolunu bulacaktır.

Gençlikte görülen kişilik bozuklukları / dengesizlikler, çocukluk çağındaki eksik ya da yanlış eğitimden kaynaklanır. Bu nedenle geleceği, öncelikle çocuğun varlığında karşılamak gerekir. Bu gerçeği kavrayıp da çocuğun eğitimine gereken önemi veren ulusların gençliği sorunsuz, geleceği aydınlık olur. ●

gezilerde

Fakir BAYKURT

Bir gün şurada, bir gün burada
Babamın köyünde gibi geziyorum dünyada
Yollarda bellerde yazıyorum şiirlerimi
Okuyorum barışın dostlarına düşmanlarına

Kara bulutların altından geçiyorum
İndirip başımı aşağılara bakıyorum
İnsanlar neden bu kadar tedirgin
Yeni çoraplar mı örülecek başlarına?

Görüyorum kimler savaş düşünüyor
Kimler çalışıyor barış için gece gündüz
Yürüyorum sokaklardan, ev önlerinden
Aralayıp perdeleri içerlere bakıyorum

Soruyorum ey insanlar rahat mısınız?
Uyuyabiliyor musunuz bugünkü karmaşada?
Kim yaptı bu çirkin resmi güzelliğin üstüne
Birbirinden tatlı çocukların suçu ne?

Bir gün şurada, bir gün burada
Geziyorum dünyada kaygılar içinde
Soruyorum nerelerde kaldı mutluluk
Hangi masallara saklandı güvenli günler?

(1989)

haziran - temmuz salıncağında / 2

● Ahmet ÖZER

Saat 17.00'de **Ankara** terminalindeyim.

Bir bölümü denizde geçen uzun bir yolculuk arkada kalmıştı. Başkent güneşi altında, kıpır kıpır bir yürekle **Devrek**'e gidecek otobüsün kalkacağı perona ulaştım. Önceden haberleştiğimiz şair dostum **Hüseyin Atabaş**'ın da aralarında bulunduğu; bilim, kültür ve sanatımızın saygın adlarıyla yüzyüze geldim. Birbirimizi fotoğraflardan tanıdığımız, yazar dostumuz **Mithat Yaban** festivale çağrılı konuklara kol - kanat germişti sanki.

Ucunda nice sevinçleri taşıyan bir yere çağrılı gitmenin coşkusuyla otobüse doluştuk. Kısa bir tanışmadan sonra koltuklarımıza yerleştik. Ankara'dan, festivalde düzenlenecek panelde, konuşmacı olarak **Şerafettin Turan, M.Naci Ünver, Eralp Özgen, Bahriye Üçok** görev almışlardı. Paneli **Anayasa Mahkemesi Başkanvekili, Şair, Yekta Güngör Özden** yönetecekti. Ressam **Çiğdem Öztürk** festival etkinlikleri içinde çalışmalarını sergileyecek, birçok sanatçı dostumuzla da kitaplarımızı imzalayacaktık.

Otobüsün arkaya yakın bir bölümündeydik. **Burhan Günel**'le aynı koltukları paylaştık. **Mithat Yaban** zaman zaman katıldığı söyleşimizde **Devrek**'i, ordaki festival hazırlıklarını, bizi bekleyenleri, büyük bir coşkuyla, yolculuk boyunca ayrıntılı olarak anlatmayı sürdürdü.

Burhan'la, son sayılarında hayli yer tutan polemiklerin **KARŞI** dergisine neler verip, neler götürdüğünü irdelemeye, çiçeği burnunda son öykülerini topladığı **EVET AŞK**'ın **"aşksızlığa"** neler getirdiğini inceden inceye sergilemeye çalıştık. Konuşmalarımızın çoğu yerinde, varacağımız yerde bizi bekleyen kadim dostumuz **Mehmet Yaşar Bilen**'i, **Mustafa Kademoğlu**'nu anmadan edemedik.

Otübüsümüz **Gerede**'de mola verdi. Büyükçe bir çayevinin küçük bir odasını paylaştık. Demli çaylarımızı içerken **Devrek**'e giden bir ekip olarak kültürün, bilimin özellikle de sanatın sınırlarında gezinen bir söyleşinin içinde buluştuk. Sevgili **Yaban**, sınıftaki öğrencilerine göz kulak olan bir öğretmen tavrıyla bakışlarını üzerimizde topladı hep.

Otobüsümüz, güzel bir yaz akşamı, tertemiz bir doğanın yüreğinde, kimi zaman çam ormanlarıyla kaplı alanlardan geçerek kimi zaman uçsuz bucaksız yeşilliklere batıp çıkarak, bizi geceyle birlikte **Devrek**'e ulaştırdı.

Yolculuk en çok da beni heyecanlandırıyordu. Çünkü, birazdan 19 yıl öncesinde, gençliğimin bir yılını geçirdiğim kente varacak, orda yaşadığım nice anılarla başbaşa olacaktım. **Devrek**, ülkemizin acıyla yoğrulduğu günlerde, payımıza nice şeyler taşıyan bir yerdi. 1971'de Ankara'dan, yanılmıyorsam sekiz saate yakın bir yolculuktan sonra varırdık kente. Oysa şimdilerde bu yol Dorukhan Tüneliyle alabildiğine kısalıvermiş. Hele de sanatın büyüsüne kapılarak yapılan bir yolculuk kuşkanadıyla ulaştırmıştı bizi **Devrek**'e.

Mithat Yaban'ın yönlendirmesiyle **Çınar Otel**'e vardık. İki günümüz burda geçecekti. İlgililer her türlü özveride bulunmuşlardı: Bir yandan kalacağımız odalarımız belirlenirken, diğer yandan da otelin geniş bahçesine yerleştirilen masalar her türlü yiyecek ve içecekle donatılmıştı. **Ankara**'dan sanatçı dostlarımız **Ceniz Ertem**'le değerli eşi **Tuna Ertem** festivalin çağrılı konuklarıydı. **İstanbul**'dan bu etkinliklere katılması istenilen, hatta festival programında adları belirtilen **İlhan Selçuk, Oktay Akbal, Aziz Nesin** son anda gelememişlerdi. **Ankara**'dan **Bozkurt Güvenç** de gelemeyenler arasındaydı. Cumhuriyet gazetesiyle adını özdeşleştiren gazeteci - yazar **Sami Karaören**'le, saygıdeğer eşi **Mehcure Karaören** masamızın onur konuklarıydı. Kuşkusuz bu bahçede daha bizden bir ağabeyimiz vardı: **İsmet Kemal Karadayı**. Beyni gençlik aşısıyla dopinglenen, yüreği coşku dolu, dilinde iki yanı keskin bir mizah hançeri taşıyan **İsmet Kemal Karadayı**. Ve tıp dünyamızın saygın adı **Türkân Saylan** festivalin bir başka konuğuydu.

Yıllardır yazıştığım, **'Kıyıda Bir İbrahim'** adlı şiir kitabıyla yeni tanıştığımız, sevgili şair **İbrahim Yıldız, Karabük**'ten gelmişti. İmzalanacak kitaplar **İlhan İlhan Kitabevi**nin değerli yöneticileri eliyle **Devrek**'e ulaşmıştı.

Devrek'te yıllardır eğitimciliğiyle sanatçı kişiliğini harmanlayan dostumuz **Mehmet Yaşar Bilen**, eğitimci **Rahi Taşpınar**, yazar dostumuz **Mustafa Kademoğlu** festivalin çağrılı konuklarına ev sahipliği yapmanın mutluluğu içindeydi. **Belediye Başkanı Nadir Saraç** gece boyunca ilgiyi üzerimizde yoğunlaştırdı. Tüm konuklara anlamlı dakikalar yaşattı.

Masadan masaya akıp giden dostluklarla büyüyen bir sevinç yaşandı. Bu sevinç bir yerde böyle bir gecenin güzelliğiyle harmanlandı. **Yekta Bey**, bu sevincin kaynağını gece boyunca kişiden kişiye taşıdı. Geçmişin derinliklerinde kalan **Devrek**'ten, 50 sayıyı ardında bırakan **Kıyı**'dan, 3 - 4 gün öncesinde Trabzon ve çevresini kasıp kavuran sel felaketinden sözedildi. Gecenin bir vaktinde konuklardan kimileri odalarına çekildiler. Tam o sırada TV'de bir süredir oynayan bir dizide, **YUVA**'da rol alan sa-

(Soldan sağa) İbrahim Yıldız, Orçun Sonat, Mehmet Yaşar Bilen, Tamer Yiğit, Ahmet Özer, Mustafa Kademoğlu, Ruhi Taşpınar. Önde, Mithat Yaban.

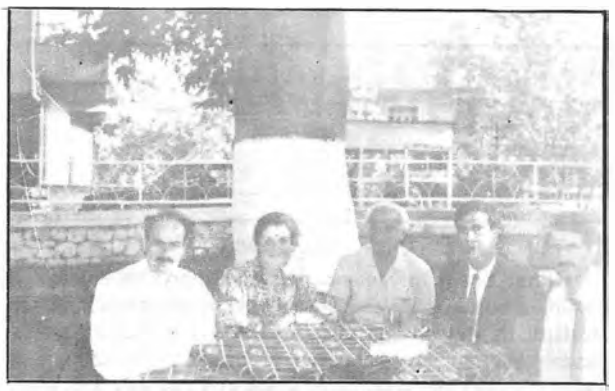

(Soldan sağa) Ahmet Özer, Türkân Saylan, Sami Karaören, Devrek C. Savcısı Derviş Kılıç, Mehmet Yaşar Bilen.

natçılarla, yapımcı ve yönetmen soframıza konuk oldular. **Tamer Yiğit**'le, **Orçun Sonat** sinemanın ve TV'nin yaygın olanakları çerçevesinde **"Devrekli"** bir aileyi canlandırmanın yaygın ününü, çevrelerinde dostluk ağı örenlerle paylaştılar. Bizim sorularımız ise daha çok 60'lı yılların başını konu alıyordu... Özellikle sinemaların, o insanı çepeçevre saran mekânlarının kişinin dünyasında oluşturduğu güzelliği konu alan söyleşiler saatlerce sürdü. Sözün özü, sanatçı olmanın kişi dünyasında oluşturduğu zengin bir ufuk vardı. Her alanda kendini duyumsatan bu ufka dönüktü yüzlerimiz.

Sabahleyin kahvaltı sonrasında, **Devrek**'in en geniş meydanında düzenlenen törene katıldık. Tören için genişçe bir yer tente ile örtülmüş, sandalyeler önemli konuklara ayrılmıştı. Alanın Belediye tarafında festivalin etkinliğini simgeleyen bayrak ve afişler, arka tarafta da elinde bastonuyla kocaman bir resimde kalpaklı **Mustafa kemal** yer almıştı.

Töreni yöneten arkadaşın çağrısıyla söz belediye başkanına verildi. Bu sözden önce de tüm konuklar, sanatçılar, çevre belediye başkanları, panel için çağrılılar halka ad okunarak tanıtıldı. Belediye Başkanı festivalin oluşturduğu etkinliklerin giderek daha da yaygınlaşacağına değinerek sözü Devrekli şair **Rüştü Onur**'a getirdi. **Onur**'un, **"Devrek'in onuru"** olduğunu belirten başkan, Zonguldak çevresinden **Devrekli Abdullah Sabri Efendi**'nin milletvekili olarak, ilk TBMM'nde görev yaptığını söyledi. Madencilerden, Almancı gurbetçilere, Orman emekçilerinden baston ustalarına sözü gezdiren başkan, özellikle festivale adı verilen bastonun ustalarını şükranla andı; görev yapanlara başarılar diledi. Kızılcık ağaçlarının baston biçiminde sanata dönüştüğünü açıklayan başkan, onurlu bir demokrasinin belediyeler eliyle düşünme ve eğlenme ögelerini barındıran bir festivalle şekillendiğini dile getirdi.

Devrek Kaymakamı Devrek'in tarihi ve kültürel yapısından söz ederek, baston konusunu festivale dönüştürenlere teşekkür etti. Beraberinde **Amerika**'ya götürdüğü bastonun çok ilgi gördüğünü belirten kaymakam **Vahdettin Özcan**, asıl işin, gerçek el emeği bastonlar üretmek olduğunu açıkladı.

Bir yandan konuşmalar sürerken diğer yandan da özellikle Yuva dizisinin iki başrol oyuncusu **Tamer Yiğit** ile **Orçun Sonat**'ın etrafı büyük bir kesimi öğrenci olan kalabalık tarafından kuşatıldı. Halkın yakından tanıdığı bu iki aktörden imza alma yarışı hayli uzun sürdü.

Tören bitimi sonrasında alanda sergilenen bastonlar ilgiyle izlendi. Gerçekten geçmişten günümüze nice ustalar el emeği göznuru nice güzel bastonlar üretmişlerdi. İçlerinde 50 yılı arkada bırakan bastonlara da rastlamak olasıydı. Giderek bastıran güneşten bir an olsun kurtulmak için sığındığımız ıhlamur ağaçlarının altında bol bol fotoğraf çektirdik. **Mithat Yaban** ve **İsmet Kemal Karadayı**'yla etkinliğin ikinci bölümünü oluşturan paneli izlemek için Millet Bahçesine yöneldik.

Çınar ağaçları, 19 yıl öncesine götürdü düşlerimi.

Devrek'e soluk aldıran önemli bir mekân Millet Bahçesi. Bu bahçenin bir bölümündeki sahnede folklor ekiplerini izlerken, festival için hazırlanan yerel pastalardan, ekmeklerden, tatlılardan alabildiğince tattık. Her şey en ince ayrıntısına değin hazırlanmıştı. Zaman içinde tüm bahçe, izleyicilerinin çoğu kadın olan büyük bir halk kitlesi tarafından alabildiğince doldurduldu. Tüm dikkatler düzenlenecek panelde, bu panelden sunulacak **'demokrasi dersi'**ndeydi.

Birazdan **Yekta Güngör Özden**, panelistleri sahneye çağırdı. **Yargıtay Üyesi M.Naci Ünver, Emekli Cumhuriyet Savcısı şair İsmet Kemal Karadayı, Prof. Türkân Saylan, Prof. Şerafettin Turan, Doç. Bahriye Üçok, Yekta Güngör Özden**'in yönettiği panelde **"Laiklik ve Kadın Hakları"** üzerinde iki turluk bir konuşmada ülkemizin içinde bulunduğu koşullar ve geleceğine dair görüşlerini açıkladılar. Büyük bir ilgiyle izlenen panelin son bölümünde yazılı olarak verilen sorular yanıtlandı.

Panel sonrasında **Yekta Güngör Özden, Eralp Özgen, Bahriye Üçok Ankara**'ya dönmek istediler. Gitmeden önce toplu fotoğraflar çektirdik. Sanatçılarla, bilim adamlarıyla, yazarlarla beraber olmanın mutluluğu çoğu kişinin gözlerinden okunuyordu. Bu sevinç, bu coşku kitap imzalamalarla da sürdü. Çınarlar altında çeşitli yerlere konulan masalarda okurlara kitaplarımızı imzaladık. **Karadayı** ile paylaştığımız masamıza gelen okurlarımızla uzun söyleşilerde bulunduk. Bu arada festivale ev sahipliği yapan **Belediye Başkanı Nadir Saraç, Devrek**'in simgesi olan ve adımıza hazırlanan birer baston ile katılma belgelerini lütfetmek inceliğinde bulundu. İmza törenleri sonrasında **Devrek**'te kalanların bir arada bulunabileceği bir yemekte buluştuk. **Mehmet Salmanoğlu**'nun kente 2-3 km. uzaklıkta bulunan dinlenme yerinde düzenlenen büyük bir sofrada saatler süren çoğu sanat ve kültürün rüzgârıyla donatılmış bir söyleşide adımıza verilen yemekte **Devrekli**nin konukseverliğini bir kez daha yaşadık.

Masamıza TRT spikerlerinden **Ersin İmer** de katıldı. Şimdi o sofrada yer alan dostlarımızı burda bir kez daha anarken, birlikte çektirdiğimiz fotoğrafa bakıyorum: **Mehmet Yaşar Bilen, Burhan Günel, Ahmet Özer, Cengiz Ertem, Tuna Ertem, İsmet Kemal Karadayı, İbrahim Yıldız, M.Naci Ünver, Çiğdem Öztürk, Sami Karaören, Mehcure Karaören, Ruhi Taşpınar, Mehmet Salmanoğlu, Mustafa Kademoğlu**...

Saatler su gibi aktı. Söz ağızdan ağıza dolaşıp **Sami Karaören**'in dilinde **"şiir"**e dönüştü. **Karaören**, 40'lı yılların **Antalya Lisesi**ne götürdü bizleri. Eşi **Mehcure Hanım**la aynı sınıfı paylaşan **Karaören** lise edebiyat öğretmeni **Cahit Külebi**'yi şimdiye değin gerek kitaplara, gerekse dergilere girmeyen yanlarıyla anlatmaya çalıştı.

Ve ne güzel bir anı: **Külebi**'nin **"hikâye"** şiirinin elyazısı ilk biçimi, **Karaören**'in arşivindeydi. **Karaören**, pırıl pırıl belleğinden bir saate yakın sürede yazınımızın nice güzel şiirlerini sundu bizlere. **Rüştü Onur**'dan **Cahit Sıtkı**'ya, **Ahmet Muhip Dranas**'tan **Oktay Rifat**'a, **Necati Cumalı**'dan **Dağlarca**'ya, **Necatigil**'den **Cahit Kulebi**'ye onlarca şairden yüreğinde demlenen nice güzel dizelerle, bizleri birer düş dünyasına götürdü. Sıcacık, yumuşak, içten, duyarlı bir sese dizilen dizeler hepimize bir şiir tutkunu tanıtıyordu: Bu **Sami Karaören**'di.

Karaören, Türk şiirinde iki güzel serenad'ın yazıldığını, bunlardan birinin **Cahit Sıtkı**'nın, diğerinin **Dranas**'ın kaleminden çıktığını söyledi. **Sabahattin Eyuboğlu**'nun, **Orhan Veli**'nin Fransız şiirinden yaptığı çevirilerle Türk şiirine yepyeni ufuklar

açıldığını, **Melih Cevdet**'in **Annabel Lee** şiirini, Türkçe'de yeniden yazdığını belirtti. **Muhip**'in **Albatros** çevirisinin de bu ölçülerde olduğunu belirten **Karaören**, eskiden de şairlerin **'dövüştüğünü'** sözlerine katmadan edemedi.

Burhan Günel, Karaören'e:

- İyi ki şair değilsiniz, yoksa bu kadar şiiri dinleyemeyecektik dedi. **Karaören:**

- Şiiri çok seven biriyim. Ben şiir âşığıyım dedi. **Günümüzde de çok güzel şiirler yazılıyor, ancak pek çoğu insanın ezberinde kalabilecek bir yapıdan yoksun.**

Bedri Rahmi Eyuboğlu'nun hakkı yenmiş bir şair olduğunu söyleyen **Karaören, Cahit Sıtkı** ile **Bedri Rahmi**'yi çağdaşları unutturmak istediler dedi. **Karaören** sözlerini şöyle sürdürdü:

İsmet Kemal Karadayı söze girdi:

- İlle de bellekte tutulması gereken şiirler yazılması gerektiği savına katılmıyorum dedi.

Naci Ünver:

- Şiir çok kişi tarafından okunup öğrenildiğinde işlevine yakın olur dedi.

Karadayı:

- Bellekte kalmayan şiir, şiri değil midir? Bir şiir benim belleğimde kalmıyorsa, şiir değildir gibi bir anlam çıkıyor ortaya dedi.

Karaören:

- Şiir sevdiğimiz kadın gibi olmalı...

Karadayı:

- Neden sevilen bir erkek gibi olmamalı...

Sevdiğimiz şiirlerin bizler tarafından çok güzel okunduğunu, sevemediklerimizi ise düz bir şekilde okuyoruz diye söze katıldım.

Karaören, o yıllarda **Türkoloji**de bir program düzenlendiğini, bu matineye **C. Külebi, N.Cumalı, F.H. Dağlarca, M.Gökberk, B.Akarsu, S.K.Aksal, Berke Vardar**'ın katıldığını söyledi. Katılan şairlerin şiirlerinin kendilerince okunacağı belirtildi. Ancak **Aksal**, şiirini okumadı. Onun yerine şiirini ben okudum. **Dağlarca:**

- Bu şiiri sen okuduğun için güzel bir şiir izlenimi verdi" dedi.

(Soldan sağa) Mithat Yaban, Ahmet Özer, İsmet Kemal Karadayı.

Külebi, "Benim dostum, bak kimden şiir okudu da benden okumadı" dedi. Ardından da **"haziran"**ı şiirinde ilk kullanan şair olduğunu söyledi.

Karaören, şiir beğenisini öğretmeni **Cahit Külebi**'den aldığını, **Külebi**'nin o yıllardaki adının **Cahit Erencan** olduğunu söyledi. **Antalya**'nın o yıllardaki güzelliğini dile getiren **Karaören**, kendisinin de şiir denemeleri yaptığını, bunlardan birini **Hüseyin Demirkan**'a gönderdiğini belirtti. Halk, Divan, Tanzimat ve günümüz şiiri su içercesine bilinmiyorsa şiir yazmamak gerektiğini söyleyen **Karaören, Zeki Müren**'in bir konuşmasında **"ben üç bin şarkı belledikten sonra şarkı söylemeye başladım"** dediğini belirtti. **Karaören** bir özdeyiş niteliğindeki şu sözü tüm şairlerin kulağına bir küpe olarak astı: **"Şiir inanılmaz bir çilledir. O çilleyi çekmeyenlerin şiir yazmaya hakkı yoktur."**

Söz dünya şairlerinde gezdirildi bir ara. **Karaören "Rimbaud'nun 22 yaşına kadar nefis şiirler yazdığını, ardından halk düşmanı, silah kaçakçısı olduğu"**nu belirtirken, **Tuna Ertem** de **Orhan Veli**'nin **"asılmışların baladı"** şiirini aslından güzel çevirdiğini söyledi.

Karaören şiir üzerine bunca söz ettik, şiirler okuduk. Oysa masamızda şairler var. Onlardan şiirler dinlemeliyiz dedi. Gözler üzerimde toplanınca da belleğimde yılların derinliklerinde kalan nice soluklu şairlerin şiirlerden örnekler sundum.

"Kıyı'da bir İbrahim" bu kez Kıyı'dan öne çıkıp yıllardır ardında koştuğu dizelerini soluksoluğa okudu. **Yıldız**, festivalin konuğu olarak yaşadığı mutluluğu, okuduğu şiirlerle doruğa ulaştırdı.

Karaören, "Rüştü Onur, Muzaffer Tayyip Uslu ve Altan adlı şairi, ben şiirimizin üç şehidi olarak niteliyorum" dedi. Söz bu üçlüden açılınca bu kez **Yıldız**'la **Karaören, Muzaffer Tayyip**'ten şiirler okudular. Bu şairlerin yakın dostu **Kemal Uluser**'in açlıktan öldüğü belirtildi. **Rüştü Onur**'dan okunan dizelerden sonra,ilk kez duyduğum bir yargıyla başbaşa kaldım: **Karaören, Oktay Rifat**'ın ustası **Cenap Şahabettin**'di dedi.

Şiir üzerine uzayıp giden söyleşi, gecenin bir vaktine değin sürdü.

Yemek sonrasında şenlikler düzenlenen alana ulaştırıldık. Çimenlerin üzerinde oturup, **Ersin İmer**'in sunuculuk yaptığı **'gece'**nin repertuarında bulunanları izlemeye koyulduk. **Zekai Tunca**'nın programını beklemeden, etkinliğin, ertesi günün ilk saatlerine taşması nedeniyle alandan ayrılıp otelin bahçesinde söyleşmeyi yeğledik. **Kademoğlu, Yaban, Taşpınar, Günel** ve **Bilen**'le festival etkinliklerinden başlayıp, edebiyat dünyamızın 1990'la getirdiği her şeyi demli çaylarımızla paylaştık.

24 Haziran günü, konukları teker teker uğurladık. Uğurlama öncesinde **Devrek**'te geçen günleri, bu günlerin coşkusunu bir anı defterinde yansıtmak istedik. Her konuk yaşadığı güzelliği en yalın bir şekilde deftere aktardı. **Yuva** dizisinin ekibiyle fotoğraflar çektirdik. **Fatma** ve **Emin Kocaman**'ın konukseverliğiyle yaşadığımız günler daha da anlam kazandı. **İbrahim Tığ**'ın şiire sevdalı yüreğinden kağıtlara akan dizelerinde gezindikten sonra **Burhan Günel**'i de uğurladık **Ankara**'ya...

Tüm konuklar gittikten sonra, kentin bir başka biriminde yer alan sergileri daha yakından izlemeye gittik. **Çiğdem Öztürk**'ün 4. kişisel sergisinde yer alan **"düşlemlerlyle kadın"** adını verdiği çalışmalarında yer alan yağlıboya tablolarıyla desenlerini daha yakından gözledik. Sergilerin en ilginci kuşkusuz yıllar öncesinde yayımlanan ve **Devrek'**i konu alan **BARTIN** gazetelerinin 30'unun bir arada bulunmasıydı. **Esen Aliş**'in sonsuz emek gücü, **Kademoğlu**'nun **Bartın**'a gönül düşüren çabası geçmişin

derinliklerine ulaştırdı bizleri. **İlhan** ve **Orhan Kurmalı**'nın kişisel resim sergileri, **Cazip Öztürk**'ün ürünleri, **Şevket Salcı**'nın ağaç işlemeciliği, ahşap, çamur ve seramike verilen 'can'ın yüreğe kazıdığı güzellik, dikkate değerdi. Sergiden fışkıran bir başka güzellik de **Mehmet Öztürk**'ün **Amatör Fotoğrafçılar Grubu** adına açtığı fotoğraf sergisiydi. Hayatın en anlamlı yanları grev alanlarında, ekmeğin kutsallığında ve trenin akıp gidişinde gizlenmişti sanki.

Sergi sonrasında **Devrek**'in sokaklarını arşınladık. Yıllar öncesinde kaldığım evleri,o evlerin merdivenlerini aradım. Bir evimiz kendi haline bırakılmışlık, içinde çevresindeki evlerin sultasına girmişti. Özellikle **Mehmet Yaşar Bilen**'in yardımı olmasaydı onları bulabilmem olası değildi. Yaşantımda derin izler bırakanve **Çomaklar Köprüsü**nün hemen yanıbaşında bulunan yeşilliklerle donanmış evden ise bir iz yoktu. Evlerin de bir **'can'**ı olduğunu düşündüğümden beri böyle yıkımlar karşısında duygulanıyorum. Değişmeyen belki de tek şey vardı: **Devrek**'in yüreğini sulayan, bulanık akan çay.

Festivalin sorumluluğunu tepede taşıyan **Belediye Başkanı Nadir Saraç**, **Devrek**'e **"Baston ve Kültür Festivali"** çerçevesinde bir kültür - sanat yeli estirmenin mutluluğu içindeydi. Makamında bu etkinliği çok yönlü değerlendirirken, **Devrek**'i son yıllarda betonlaştıran anlayışa bir dur demesinin tarihsel görev olduğunu belirttim. Gerçekten **Devrek**'in simgesi olan **'evli bahçeler'**, giderek kentten kovulmuşlardı. **Saraç**'ın sanata ve sanatçıya gösterdiği ilgiyi, umarım bu etkinliklere çağrılı tüm konuklar ve **Devrek** halkı yakından duyumsamışlardır. Daha güzeli de festivalin en iyi biçimde organizesi için kentin tüm değerlerinin seferber edilmesiydi. Sanatçısından sanatseverine, işçisinden öğretmenine,basın adamından,bastonustasına değin büyük bir kesim bu çabanın içinde gönüllü bir ordu oluşturmuştu.

Devrek'ten ayrılırken biri **İl Halk Kitaplığı**nda diğeri 19 yıl önce yedeksubaylığımı yaptığım jandarma alayında yaptığım geziler günlerdir yaşamıma sinmiş durumda. Özellikle tüm **Devrek** halkına **İl Halk Kitaplığı**nda yer alan kitapları yakından incelemelerini duyururken, onlardan çok şeyler öğreneceklerini de belirtmek isterim. Kitaplıkta özellikle **Halkevi** döneminden nice değerli kitaplar raflarda okurunu beklemektedir. Öyleyse hiç durmadan görev başına demek geçiyor içimden.

1971 / 1972 döneminde **125. Jandarma Er Eğitim Alayı**nda geçen aylarıma mekân oluşturan yerleri gezmek istedim. **İbrahim Tığ** ve **Mustafa Kademoğlu**'yla kente 3 - 4 kilometre uzaktaki Alay'a gittik. Bir üsteğmenin görevlendirdiği assubayın yolgöstericiliğinde geçmişe yolculuğa çıktım. Nöbet tuttuğum yerler, yemek yediğimiz gazino, bölük odam, erlerin yatakhaneleri, ders verdiğim alanlar, atışa gittiğimiz köyler... hepsi hepsi değişti. Kimi değişimler, içimdeki anıların büyüsünü dağıtır diye, daha uzun düşündüğüm geziyi bir saatte noktaladım. En çok hayıflandığım da o alana bir çınar ağacı dikemeyişim oldu. Dikebilseydim 19 yıllık bir çınarım olacaktı.

Gece **Mithat Yaban**'ın evindeyiz. Balkona kurulan masada ürlü yemeklerden tadarken, yaşanılan üç günlük yoğunluğu da tartmaya çalıştık. **Bilen, Kademoğlu, Yaban**'la oluşturduğumuz **'kare'**de, sanatın büyüsünü yudumlarken merkezi **Zonguldak** olan bir daireden dünyaya doğru açıldık. **Devrek**'e soluk aldıran bir bahçenin ortasındaki evinde, **Yaban**'ın yazarlık dünyası kitaplardan, dostluklardan yeni heyecanlar yaratıyordu.

İki gecesi otelde, iki gecesi de İzmir için denk bağlayan dostum **Mehmet Yaşar Bilen**'in uzun söyleşilerle, yoğun uykusuzlukla geçen evsahipliğinde düğümlenen günlerimden sonra, yeni bir yolun ucundaki **Zonguldak**'a kalkan otobüse binerken: geride kalan dostlarıma, yıllar öncesindeki yaşamıma tanık **Devrek**'e el salladım. ●

Gelecek Yazı:
[illegible] nice kentlerden geçerek...

bir düzen sorunu söylencesi

● **Tülay FERAH**

Irmağın Gözü
Asım Öztürk
Kerem Yayınları 87 s.

Asım Öztürk'ün, **"Irmağın Gözü"** adlı kitabındaki şiirleri üç ana başlıkta irdelemek istiyorum:

A) Öykü anlatımı:

Asım Öztürk, geleneksel şiirin sözdizimini **"öykü anlatımıyla"** kendine özgü bir izlence şiiri oluşturuyor; bu oluşumda bildik öykülemenin çağrıştırdığı öğeler yok; salt şiire dönüştürülmüş bir öyküleme; **Öztürk**'ün şiiri;

Murat dağında yörükler yeşil bulutların altında
Çadır kurar, alacakaranlık çözülmeden
Çadır söker, güneşin ağrılarla devrildiği
Öğle sonları,
Gümüş kemerlerin sıktığı beller
Sızılı bir yüreğin su yatağıdır
Akar dorukların doğum sesiyle;
Kütür kütür kar soğuğuna yatırılmış geceler

B) Şiirsel duyum:

Doğa - insan ilişkilerinin çağrıştırdığı coşkulu anlatım ya da salt coşku, **Öztürk**'ün şiirinde yaşayan, kişisel olmayan bir coşkulanım; şiirsel duyumu, anımsamalar değil, bir yoğunlaşma;

Sen,
Kuş nakışlı kilimlere iki dizinin üstüne çökerek
Eğilip güzel bir kitabın üstüne
Okuyordun gelecek günlerin utkusunu,
Okuyordun sakalının ortasında
İki gül yaprağı gibi kıpır kıpır dudakların
Çalındı kapı;
Vuruldu tokmağın yanındaki çan.

C) Yalnızlık duygusunun söylencesi:

Öztürk'ün şiirini ilginç kılan -yalnızlık- duygulanımları söylenceye dönüşürken, sayısız yaşantıların **(Asım Öztürk**'ün şiirinde, **Murat Dağı, Yörükoğlu, Ovanın Ekinleri, Su Göleği**'nin tiplemelerinde karşılığını buluyor) şiirde yoğunlaşmasıyla çözümleniyor; düzenin olumsuzluğunda, yaşantılar eksikliğini şiirin işleviyle de gözler önüne serer, şu şiirde olduğu gibi;

Senin özünde yüzlerce gurbetçi
Kopup yuvamızdan indik ekmek uğruna
İş uğruna,
İçimizde nice kanatsız kuşlar var;
Postabaşı Kâzım,
Üç çocuğuyla karısını [illegible] bir kenar mahallede
İner [illegible]der karanlığa
Kırk yılda bir kadınsız [illegible] silmek için
Geneleve gitmek
İki bardak sarap [illegible]
Bize göre [illegible]
Karanların [illegible]

köy enstitülerinin yazılmayan tarafları

● **Bekir SEMERCİ**

Osmanlı yönetimi yüzyıllar boyunca köylüyü bir asker deposu, bir vergi kaynağı, kentlerin yiyeceğini üreten bir çiftçi yığını olarak kullanageldi. Köylere eğitim, sağlık, sanayi yönünden bir yatırım yapılmadı. Köylü doğumunu, ölümünü, mutsuzluğunu, mutluluğunu tanrı'dan bildi. Topraksız, işsiz, sanatsız kalan köylü gurbetçi oldu,çocukları köyde bakımsız kaldı. Devletliler bu durumları görmezlikten geldi. Salgın hastalıklar, sıtma yüzünden bir kısım köyler ören kaldı, bir kısım köyler de yerlerini değiştirdi. (1, 2) Köylü bir yıl boyunca ürettiği ürünü her zaman değeri ile satamadı. Devlet, çiftçi mallarını değeri ile satacak bir örgüt kurmadı. Eğitimsiz köylü bir kütük gibi ortada kalakaldı. Çoban oldu, hamal, amele oldu, evlâtlık, cariye, hizmetçi oldu, oldu, oldu, oldu... Devlet köylünün elinden tutmadı. Ölüm, zulüm, yokluk, kıtlık günlerinde **"Bu benim kara bahtım"** deyip göğsünü yumrukladı. Gurbete gidenler, gurbette ölenler için ağıtlar yaktı:

"Gurbete gidenin yarin el alır"

"Hecetaşı (mezar taşı) bir çalıdır garibin"

"Yemen'e gidene ağlıyor kızlar". diye.

Bu gerçekleri gören **Atatürk** Osmanlının savsakladığı eğitimsiz, topraksız köylünün okutulmasını, topraklandırılmasını hükümetten istedi. **Atatürk**'ün sağlığında köyleri eğitim yoluyla kalkındıracak **Eğitmen Kursları, Köy Öğretmen Okulları** açıldı. 1940'ta açılan **Köy Enstitüleri**'nin gövdesini bu iki kuruluş oluşturdu. Bu kurumları kuran ve yöneten **İ.H. Tonguç**'tu. **Köy Enstitüleri,** Türkiye İş Eğitimi Tarihinde kümesi, ahırı, samanlığı, ağılı, mandırayı, tavlayı, balıkhaneyi, tarlayı, bahçeyi, kooperatifi; laboratuvar, kitaplık, ormanlık ve işlikleri dersane yaptı, öğrencilerine doğayı sömürmesini öğretti, insanın sömürülmesine karşı çıktı.

Köylere gidecek eğitmen, öğretmen, ebe ve sağlık memurlarının yetiştirilmelerinde **Milli Eğitim, Tarım ve Sağlık Bakanlıkları** koordine bir çalışma içindeydi. **Tarım Bakanlığı Köy Enstitüleri**'ne tarım öğretmeni, orman, bahçe fidanları verdi. **Sağlık Bakanlığı** ebe, sağlık memuru yetiştirme girişimini üstlendi, doktor verdi. Devlet hastaneleri, dispanser ve laboratuvarlarında **köy sağlık memurları**'nı yetiştirdi. **Köy Enstitüleri**'nde yetişen öğretmenler köylerin hakkı olan toprak reformunu, eğitimde fırsat eşitliğini istemeye başladığında kıyametler koptu. **Köy Enstitüleri** birdenbire "GOMONİST - DİNSİZ - DONSUZ"lukla karalanmaya başladı. **Köy Enstitüleri**'ne emek veren **Tarım** ve **Sağlık Bakanlığı** uzmanları bu acı durum karşısında hep sustu, çektikleri emekleri savunmadı, köylünün hakkını aramadı, **Köy Enstitüleri**'nin taşlanmasını bir güzel seyrettiler. **Köy Enstitüleri**'ne emek veren, köy davasını benimseyen milli eğitimciler ise köylünün kalkınmaması için kapatılan **Köy Enstitüleri**'ne yapılan iftiralara, kendilerine yapılan bakanlık emrine alma, görevden uzaklaştırma, sürgün etme, çavuş ve er çıkarılmalar karşısında **Köy Enstitüleri** davasını savunmaktan asla geri kalmadılar, yılmadılar... Bunun en büyük kanıtı **Köy Enstitüleri**'nin 50. yılında çavuş **Mehmet Başaran (Tonguç Yolu, Sabahattin Eyuboğlu ve Köy Enstitüleri), Çavuş Talip Apaydın (Köy Enstitüsü Yılları), Çavuş Bekir Semerci (Türkiye'de İleri Atılımlar ve Köy Enstitüleri), er Mehmet Cimi (Ülkeyi Kucaklayan Adam - Tonguç Baba), Em. Müf. Galip Candoğan (İvriz Köy Enstitüsündeki Öğrencilik Yıllarım), Em. Müf. Mahmut Makal (Ağlatı, Faust'un Dedikleri), Em. Öğretmen Abdullah Özkucur (Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü, Köy Enstitüleri Destanı) ve Eğit Der'lilerin imece yazdıkları (50. yılında Köy Enstitüleri) kitaplarıdır. Köy Enstitülerini tutan bütün kalem sahiplerine selâm olsun...** ●

(SÜRECEK)

(1) ***Konya - Hadim - Kalınağıl Köyünde*** *1940'lı yıllarda bir yaz mevsiminde ateşli hastalıktan 60 çocuk öldü, 5 çocuğu ölen* ***Gebeş Mustafa****'nın ocağı kör kaldı.*

(2) ***Konya - Hadim*** *ilçesinde* ***Ömeroğlu, Kükürt, Güney*** *köyleri ören kaldı.* ***Kuzvıran*** *köyü de kendi gayretiyle köyünü başka yere taşıdı. Bu olaylar yalnız bir ilçedekidir, Türkiye genelindeki olayları bilemiyoruz...*

akşam cinayeti

İbrahim TIĞ

Şark karası gözlüm
Şimdi ayrılık otları kokuyor
O gül teninde.

O pembe sabahların
Günle açan nergizi
Hüzün başlamıştır anılarda

Ve eski bir bıçak sesi
Gün batımına yarım kala
Çığlıklar içinde
Göğsünden vurulmuş bir kadın

Akşama doğru

YARALI SEVGİ ÇİÇEĞİ

Gül yetiştirirdi
Güvercin kanadı elleri
Yaşamı güzelleştiren o gülleri
Sürekli konuğu olduğum
Bir sevgiler evi yüreği

Acıların odağında bile
Gülümserdi gözleri
Dostluğu bir güvenli liman
Gizleri aralardı
Dingin bilge sözleri

Koparmış yediveren güllerini
Zulmün eğitilmiş eli
Bir yaman vurgun yemiş
Çığ altında çiçeği

Bu şiir böyle bitmemeli
Ezilmeli yeşil yılanın başı
Suya koydum koparılan gülleri
Aşıladım çelikledim binlerle
Kokusu dünyaları tutsun diye

BEDRETTİN AYKIN

(Desen: Adil SALİH)

ORDU İLİ TİYATRO TARİHİ

"ordu'nun dereleri / aksa yukarı aksa"

*Yetmiş beş yıllık tiyatro geçmişine sahip bir kentimiz **Ordu**. 1916'lardan günümüze ince insanlar,sahnelerin tozunu yuttu. Yüreği ramp ışıklarında titredi, damarlarında alev alev sanatın sevdası yürüdü.*

Osmanlı'dan Cumhuriyetin ilk yıllarına, ordan belediyenin çatısı altında çeyrek yüzyıldır kurumsallaşan bir yapıya sahip tiyatro, nice sevdalıları ateşinde kavurdu.

İnsan bir kez bu yoldan geçmemiş olsun; ardı gelirdi. Yaşı ne denli ilerlese de ömrünün son demlerini yaşasa da ilk günün heyecanını yaşamak tek bir alanda olasıdır: Bu sanattır.Sanatın her dalı, insan yüreğini bir çocuk saflığında, dipdiri tutan özelliğe sahiptir. Hele de sanatın tiyatro mekânı; insanı,insanla, insanca anlatan hünerin boy verdiği alandır. Bu alanın içinde neler barınmaz ki...

*Bu sevdadan **Ordu**'nun payına düşenleri irdelemek istedik. Geçmişe uzun ve çileli bir yolculuk düzenlendi. Bu alanda görev alanlar, bir gün bu sayfalarda anlatılmayı hiç düşünmemişlerdi. Ancak sanatın büyüsü, kuşkusuz dilden dile geçtiği gibi, emek verenleri de beraberinde taşıyor. Şimdi bu dünyayı omuzlayanların tümünün emekleri hiç ayrım yapmadan değerlendirilip günyüzüne çıkarılıyor. Dökülen terler, oynanan oyunlar ele alınıyor. Yaz - kış demeden, sıcak- soğuğa aldırmadan, evlerden uzakta, gidilen turnelerde yaşanan tutkular ele alınıyor. Her oyunda yeni bir kişilik oluşturarak yeni bir dünyadan güzellikler sunanların emekleri günyüzüne çıkarılıyor.*

***Kıyı**, yayımlanmakta olduğu topraklarda, çağına damgasını vuran sanatçıların gerek bireysel, gerekse toplu olarak ürettikleri etkinlikleri okurlarına sunuyor.Bu emeğin damarına kazma vuran madencilere teşekkür ediyor.*

*Sözü, **'Ordu İli Tiyatro Tarihi'**ni yapanların ürettiklerinden, bu tarihi yazanlara bırakıyoruz.*

KIYI

ordu ili tiyatro tarihi

● Behnan ULAŞ

- Uğur Gürsoy, Aydın Üstüntaş ve İbrahim Dizman'a saygıyla. -

giriş

Ordu'da tiyatro hareketlerinin başlangıcı, yüzeysel yargıların tersine, Cumhuriyet öncesine dayanmaktadır. 1964'te ***Ordu Belediyesi Karadeniz Tiyatrosu*** *(OBKT) ile kurumsallaşıp bugüne ulaşan çabaların kaynağı, 1916 yılına değin uzanır.*

Her dönemde, ülkemiz tarihi ve toplumsal gelişimi ile koşutluk içinde süren bu etkinlikler, bugün, Türk tiyatro tarihinde özel bir yer edinmiştir.

Yetmiş beş yıllık bir geçmişi olan ***Ordu****'daki tiyatro hareketlerini dört başlık altında toplamak olasıdır:* ***Cumhuriyet Öncesi, Cumhuriyetin İlk Yılları, Gençlik Tiyatrosu Dönemi, Ordu Belediyesi Karadeniz Tiyatrosu*** *dönemi.*

cumhuriyet öncesi dönem

Ordu'da saptanabilen ilk tiyatro çalışmaları, 1916 yılında azınlıklar tarafından başlatılmıştır. Ermeni ve Rumlar, şimdilerde itfaiye garajı olarak kullanılan eski kilisede, gösteri niteliğini aşamayan, ancak içinde tiyatro öğeleri taşıyan kimi etkinlikler sergilemişlerdir.

Buna tepki olarak **A.Rıza (Gürsoy), Hamdi (Uzman), İ.Hakkı (Garipoğlu), Mustafa (Öngör), Ömer (Furtun)** adlı gençler de bir tiyatro grubu oluşturmaya karar verirler. Önceden bir öyküden esinlenerek hazırladıkları **"Yavuz Sultan Selim"** adlı oyunu aynı kilisede, biraz da güç kullanarak, sergilerler. Bu ilk çıkıştan sonra, aynı gençler, bulabildikleri her sahnede oyun sunarlar. Ancak o dönem insanlarının uzun yıllar sonra anılarında yalnızca bir oyun kalır: **"Milli İntiba".**

Bu dönemdeki tiyatro çalışmalarına, doğallıkla ulusal duygular ve Kurtuluş Savaşı'nın yarattığı coşku egemendir. El yordamıyla tiyatro yapmaya çalışan gençler, bir yandan da işgal altındaki bölgelere ve **Mustafa Kemal**'e maddi yardımlar ulaştırmaya çalışırlar.

cumhuriyetin ilk yılları

Cumhuriyet'in kuruluşu ve ardından başlayan çağdaşlaşma savaşımı, **Ordu**'da tiyatro alanında da yankı bulur. O zamana değin Batı teknik ve sahne anlayışından uzak olan tiyatro çalışmaları gittikçe yenilenme, gelişme yoluna girer.

Bu dönem etkinlikleri, 1961 yılında kurulan **Gençlik Tiyatrosu**'na kadar spor kulüpleri, **Halkevi** ve çeşitli derneklerin çatısı altında yürütülür.

spor kulüpleri ve dernek çalışmaları

İdmanyurdu, sportif etkinliklerinin yanı sıra, kültürel çalışmalara da önem veren kulüplerin başında yer alır. Tiyatro çalışmalarına en ciddi biçimde eğilen de bu **Kulüp** olur. 1932'ye kadar süren bu dönemde önderliği **A.Rıza (Gürsoy)** ve **İ.Hakkı (Garipoğlu)** yaparlar. Dönemin oyunları arasında, **A.Rıza (Gürsoy)**'un yazdığı **"Çığ"**, **Reşat Nuri (Güntekin)**'in **"Eski Rüya"**sı, **İbnürrefik Ahmed Nuri (Sekizinci)**'nin **"Sekizinci"**si, **Faruk Nafiz (Çamlıbel)**'in **"Canavar"**ı, **H.Fahrl (Ozansoy)**'un **"Bayku ş"**u vardır. Akıllarda kalan bir başka oyunsa **"Mezarda Işık"**tır.

Oyunların provaları şimdi **Kızılay**'ın bulunduğu binadaki **Öğretmenler Derneği**'nde yapılır; izleyiciye ise **İhsan Bey Sineması**'nda sunulur. Bir deniz subayı olan **İhsan Bey, Viyana Operası** stilindeki 250 kişilik sinemayı, bugün **İtfaiye Meydanı** olarak bilinen eski kilisenin yanındaki yerde yaptırmıştır. O dönemin **Ordu**'sunda tiyatro oyunlarını sergilemek için büyük bir olanaktır bu, sanatseverler için.

halkevi çalışmaları

1932'de **Atatürk**'ün emriyle kurulan **Halkevleri**'nde tiyatro kolları oluşturulur. Çağdaşlaşma savaşımının kültür cephesini oluşturan **Halkevleri**, böylelikle tiyatroya sahip çıkar.

Ordu'da tiyatroya gönül vermiş gençler, spor kulüpleri ve derneklerin çatısı altından çıkarlar ve **Halkevi**'nde toplanmaya başlarlar. Bugün **Halk Eğitim Merkezi**'nin bulunduğu yerde, eski bir konaktaki **Halkevi** binası, tiyatro topluluğuna açılır, provaların burada yapılması sağlanır.

Sanatsal etkinliklerin **Ordu** kamuoyunda olumlu yankılar yaratması çeşitli girişimlere yol açar. Başarılı çalışmalarını zamanın hükümetine de duyurmayı başaran topluluk için, projesini **Prof. Paul Bonatz**'ın çizdiği, eski sergievinden dönüştürülen **Ankara**'daki Opera binasının **Ordu**'da da yapılması düşünülür. 1940 yılında ödenek gönderilir ve inşaata başlanır. Ancak dönemin yöneticilerinin önemsememesi yüzünden yapı tamamlanamaz.

"Akın" adlı oyundan bir sahne. Yıl: 1933.

Halkevi çatısı altında 1932'den 1950'ye kadar 28 oyun sergilenir; **Aka Gündüz**'ün **"Mavi Yıldırım"**ı, **Faruk Nafiz Çamlıbel**'in **"Akın"**ı ve **"Kahraman"**ı, **Reşat Nuri Güntekin**'in, **O. Mirbeau**'dan çevirdiği **"İş Adamı"** ve kendi yazdığı **"İstiklâl"**i, **Muhsin Ertuğrul**'un **Strindbeg**'den çevirisi **"Cehennem"** ve **L.Andreyev**'den çevirisi **"İhtilâl"**i, **Vedat Örfi Bengü**'nün **"Bir Doktorun Ödevi"**si ve **"Kanun Adamı"**, **Necip Fazıl Kısakürek**'in **"Bir Adam Yaratmak"** ve **"Para"**sı, **Nihat Sami Banarlı**'nın **"Kızıl Çağlayan"**ı, **Ahmet Vefik Paşa**'nın **Molière**'den uyarladığı **"Zor Nikah"**ı, **İbnürrefik Ahmed Nuri Sekizinci**'nin **"Şeriye Mahkemesi"**, **İ.Galip Arcan**'ın **H. de Grosse**'den çevirisi **"Süt Kardeşler"**i, **Molière**'nin **"Cimri"**si, **Ömer Seyfettin**'in **"Mahçupluk İmtihanı"**, yine **Muhsin Ertuğrul**'un **Strindberg**'den çevirisi **"Baba"**, **Kemal Ragıp**'ın uyarlaması **"Bir Gönül Muamması"**, **Hüseyin Suat**'ın uyarlaması **"Çapanoğlu"**, ayrıca **"İnsan Sarrafı"**, **"Kimsesizler"**, **"Hasbahçe"**, **"Fener Bekçileri"**, **"Gün Doğuyor"**, **"Tırtıllar"**, ve **"Para Delisi"** adlı oyunlar bu dönemde, **Halkevi Tiyatro Kolu** Gösterileri adı altında sergilenir.

Bu oyunlarda; **Ayten Gündoğdu, Nimet Kulabuğa, Necla Gülen, Yüksel Gülen, Nezihe Bingöl, Saniye Uzlu, Fikriye Uysal, Fazıla Gönül, Nezihe Meral, Necla Ertekin, Melek Ulu, Nermin Ulu, Nurten Bostancı, Hayyam Akçay, Edibe Akyol, Arif Hikmet Onat, Hacı Ali Köksal, İbrahim Köksal, Vahap Bilgin,**

Temel Uzlu, Sabahattin Cengizhan, Kemal Aksoy, Harut Erman, Kemal Top, Rasim Akyol, Hamdi Uzman, Yekta Karamustafaoğlu, Mustafa Zeren, Şemsi Arçerl, Hüseyin Işkın, Hasan Tomakın, Şükrü Kaymaz. Nizamettin Kefeli, Hüseyin Kulaç, Nazmi Ataoğlu, Mustafa Ergen, Ziya Özova, Sabri Alpay, A.Hamdi Alpay, Hikmet Ertekin, Tahsin Karlıbel, Fuat Şener, A.Kadir Türközer, Tevrat Kırkaya, Mehmet Aksüt, Burhan Türer, A.Kadir Ataoğlu, Ziya Ataoğlu, Kadir Şengün, Adem Kırkaya, Sabahattin Akyol, Sıtkı Bacınoğlu, Nedim Tokcan, Yusuf Tokcan, Kemal Akata, Alattin Benal, Sıtkı Çebi, Kemal Uzun, Şevket Görez, H.Sinopluoğlu, Ömer Gönül, Mustafa Eren, Yunus Odabaşı, Fethi Gürsoy, Lütfü Çebi, Özcan Çebi, Tahsin Türer, Nihat Akden, Osman Memecan, Halil Balcı, Sabri Barlas, Uğur Gürsoy, Hasan Altınel, Ali Ataoğlu, Alaattin Çebi, Ali Kansu, Orhan Yaraş, Halil Gündoğdu, Ali Üstüntaş, İbrahim Bostancı, Cemil Özgen, Aziz Ateş ve **Nazım Uysal** rol alırlar.

Bu dönem çalışmaları gelişme yoluna girmişse de gerçek anlamda bir **"tiyatro"**dan sözetmek için erkendir. **"Yönetmen"** kavramı belirgin değildir henüz. Baş oyuncu, oyunu düzenleyen kişi olarak görülmektedir. Sahne trafiği kendiliğinden oluşmaktadır. Giysi ve dekorlar bireysel çabalarla sağlanmaktadır.

Spor kulüpleri ve ağırlıkla **Halkevi** çatısı altında gerçekleştirilen bu çalışmaların öncü isimleri **A.Rıza Gürsoy, Namık Senih Mayda ve Kamil Gülen**'dir.

Köylere yapılan bir geziden. (Kasketlinin solunda golf pantolonlu Ali Rıza GÜrsoy). Ön planda yüzü dönük Vali Sami Sıtkı Baran.

Bu dönemin bir diğer öncüsü de **Kemal Pekbaş**'tır. **Halkevi** içindeki çalışmalardada yer alan **Kemal Pekbaş**, aynı zamanda **Kirazlimanı** ve **Keçiköy** semtlerindeki gençleri bir araya getirerek **Kirazlimanı'nı Güzelleştirme Derneği** yararına oyunlar hazırlamaktadır. Bu oyunlardan birinin gişe gelirinden sağlanan 160 TL.'lık gelir, **Keçiköy Camisi**'nin yapımı için kullanılmak istenir. Kimi çevreler bunun **'günah'** olacağını öne sürerek karşı çıkarlar. Ancak, dernek yönetimi bu geliri cami için kullanır. Böylece belki de ilk kez bir caminin temeline tiyatro geliri yatırılır! Demeğin akılda kalan oyunu **"Vatan İçin"**dir.

Bu dönemin vurgulanması gereken bir diğer özelliği de kadınların ilk kez sahneye çıkışıdır. 1932 yılına değin oyunlardaki kadın rollerini de erkekler oynamaktadır. O yıl, **Aka Gündüz**'ün **Mavi Yıldırım** adlı oyunuyla tutuculuğa meydan okurcasına bir kadın sahneye çıkar: **Edibe Akyol**. Öğretmen **Edibe Akyol**'un sahneye çıkışı başlı başına bir olay olur. Kamuoyunda yankılar yaratır. Bu girişimin ardından **Aysel Yücel, Nebahat Onat** ve **Hasibe** adındaki bayanlar da çeşitli oyunlarda rol almaya başlarlar.

Ordu'da Cumhuriyet'in ilk yıllarında sahneye çıkan ilk kadın oyuncu Edibe Akyol'un bugünkü fotoğrafı.

Halkevleri'nin kapatılmasından sonra 50'li yıllarda tiyatro çalışmaları, yine spor kulüpleri ve çeşitli derneklerin çatısı altında yürütülür.

"Çığ" oyunu topluluğu Trabzon turnesi dönüşünde Vatan Vapurunda. İkinci Sıra soldan dördüncü Ali Rıza Gürsoy.

spor kulüpleri ve dernek çalışmalarına dönüş

Cumhuriyet'in ilk yıllarından beri varlığını sürdüren **Kirazlimanı Gençlik Kulübü, Kemal Pekbaş** öncülüğünde tiyatro etkinliklerini de gündeminden düşürmez.

1950 - 61 yılları arasında bu kulüp **İsmail Hakkı Baltacıoğlu**'nun **"Kafa Tamircisi"** ve **"Göçmen Çocuğu"**, **Reşit Baran**'ın **"Palavra"**, **Ali Bey**'in uyarladığı **"Ayyar Hamza"**, **Reşat Nuri Güntekin**'in **"İstiklal"** adlı oyunlarını ve **"Gavur İmam"** adlı yapıtını Ordulu izleyicilere sunar.

Kirazlimanı Kulübü'nün oyuncularından "Kafa Tamircisi"nden bir sahne. Ayaktakiler (soldan sağa) Aydın Üstüntaş, Metin Güven.

Kirazlimanı Gençlik Kulübü çatısı altındaki tiyatro topluluğunda **Aydın Üstüntaş, Şahin Güner, Gönül Arslan, Işıl Üstüntaş, Fthat Hanım, Şerafettin Güneytepe, Metin Güven, Bedri Çongur, Sıtkı Altınkaya** ve daha sonra **İstanbul**'da sinema, **Küçük Sahne**'de tiyatro oyunculuğu yapacak olan **Ali Üstüntaş** görev alırlar.

Bu sanatçıların yanı sıra **"Atak Ali", "Para"** gibi oyunlarla yeteneğini gösteren **Uğur Gürsoy** da etkin olarak tüm tiyatro çalışmalarında yer almaya başlar.

Aynı dönemde lise öğrencilerinin oluşturduğu tiyatro topluluğu **Mollére**'den **"Cimri"**, **Gogol**'dan **"Müfettiş"**, **A.Kutsi Tecer**'den **"Köşebaşı"**, **C.Fehmi Başkut**'tan **"Paydos"** adlı oyunları sahnelerler.

Yüksek Tahsil Talebe Cemiyeti de **C.Fehmi Başkut**'un **"Küçük Şehir"**ini; **Spor Yıldızı** ve **Gençleryurdu** kulüpleri de ortaklaşa olarak **İ.Hakkı Baltacıoğlu**'nun **"Göçmen Çocuğu"**nu aynı dönemde sergilerler.

Türk tiyatro repertuarının henüz zenginleşmediği bir dönemde, hemen hemen aynı oyunlarla defalarca izleyici karşısına çıkan bu topluluklar yine de kamuoyundan destek görürler. Salonlar dolar.

Tiyatro çalışmalarının öncülerinden **Uğur Gürsoy**, babası

A.Rıza Gürsoy'dan devraldığı **"Gürses"** adlı gazetesinde hemen her gün tiyatro sanatı üzerine yazılar, oynanan oyunlar üzerine eleştiriler yazar.Kimi zaman gazetenin manşeti de tiyatro içindir! **Gürsoy**'un bu uğraşı da tiyatroya karşı olumlu bir kamuoyunun oluşmasına katkı sağlar.

1960'lara kadar Türk tiyatrosuna damgasını vuran genel anlayışlar, **Ordu**'da da geçerliliğini korur. Tüm oyunlarda Türk ulusunun erdemleri ön plana çıkarılır, Kurtuluş Savaşı dönemine göndermeler yapılır, yurtsever, **Atatürkçü** aydınlar ana kişilikler olarak seçilir, gelecek adına iyimserlik mesajları iletilir. Zaman zaman köy sorunlarına da değinen oyunlarla kan davası, yoksulluk, çatışan değerler ve gericilik irdelenir.

Kırk yıl gibi uzun bir zaman dilimini kapsayan bu dönemde, ulusal duyguların coşkuyla dışavurumu diye tanımlayabileceğimiz bir ataklıkla başlayan tiyatro etkinlikleri, tüm yurtta olduğu gibi **Ordu**'da da **Halkevleri** ile ivme kazanır, geniş kitlelere sesini duyurmayı başarır. **Halkevleri**'nin bu çabasını, **"Derme çatma toplulukların, gelişi güzel oynanmış oyunların olumsuz etkilerinden halkı kurtarmak, halka yönelik, halka yararlı,onun kültür düzeyini yükseltecek, bir bakıma güdümlü ve yararlı halk tiyatrosunun temelleri atılmak istenmiştir."** biçiminde yorumlayan **Metin And**, **Halkevleri**'nin bu amaç çerçevesinde bir oyun dağarcığı oluşturduğundan sözeder. Nitekim, **Ordu**'da kırk yılda sergilenen oyunların konuları da bu saptamanın yerindeliğini ortaya koyar.

gençlik tiyatrosu dönemi

1961 yılında **Halkevleri**'nin **Türk Kültür Dernekleri** adı altında yeniden açılması, **Ordu**'da tiyatro çalışmalarına yeni bir soluk kazandırır. Dernek ve spor kulüpleri içindeki tiyatro toplulukları kısa sürede **Halkevi**'nde toplanmaya başlarlar.

Halkevi yönetim kurulunda yer alan **Uğur Gürsoy** ve arkadaşları, **Halkevi**'ne bağlı olarak **Gençlik Tiyatrosu**'nu kurarlar. **Vali Safa Poyraz** öncülüğünde tamamlanan **Halkevi** salonu da yeni bir olanaktır tiyatro sevdalıları için.

Çalışmalara yeniden, coşkuyla başlanır. Oyunlar bir süre büyük salonda, daha sonra da uzun süreli oynayabilmek amacıyla 75 kişilik küçük bir salonda sergilenmeye başlanır.

Gençlik Tiyatrosu dönemi oyuncularından T.Paul Sartre'un "Saygılı Yosma"sı. (Soldan sağa) A.Yamak, Orhan Gürses, Halis Şahin, Gülçin Ozova (Üstüntaş) ve Aydın Üstüntaş.

Bu dönemde ön plana çıkan adlar arasında **Uğur Gürsoy, Kemal Pekbaş, Aydın Üstüntaş** ve **Ali Üstüntaş** vardır.

Gençlik Tiyatrosu adıyla üç yılda 15 oyun sergilenir: **C.Fehmi Başkut**'un **"Harput'ta Bir Amerikalı"** ve **"Göç"**, **Cahit Atay**'ın **"Pusuda"** ve **"Kerplç Memet"**, **M.S.Koray**'ın **A.Bison**'dan çevirisi **"O Kadın"**, **Turgut Özakman**'ın **"Duvarların Ötesi"** ve **"Ocak"**, **Necati Cumalı**'nın **"Nalınlar"**, **G.Güney**'in **Çehov**'dan çevirisi **"Teklif"**, **Orhan Asena**'nın **"Yalan"**, **Orhan Veli**'nin **J.P. Sartre**'den çevirisi **"Saygılı Yosma"**, **R.Nuri Güntekin**'in **"İstiklal"**, **A.Sarıılp**'in **Trzcinski**'den çevirisi **"Kamp 17"**, ayrıca **"Yağ"**, **"Ay Doğarken"** (**Saygılı Yosma** adlı oyunla birlikte sahnelenmiştir), **Eugene Labiche**'nin **"İki Sıkılgan"**ı.

Gençlik Tiyatrosu dönemi oyuncularından "Ay Doğarken". (Soldan sağa) aydın Üstüntaş, Sıtkı Çağlayan ve İsmet Günindi. Yıl: 1963.

Ordu'da, **Gençlik Tiyatrosu** ile birlikte kırk beş yıllık bir deneyime sahip olan tiyatro çalışmaları, giderek yarı - profesyonel bir duruma gelir. Tüm yurtta tumelerle ses getiren, perdelerini hemen hiç kapatmadan yıllarca yaşayabilen çok az topluluklardan sayılan **Ordu** tiyatro toplulukları, bu dönemde yeni bir atılımın eşiğine gelirler: Tiyatro etkinliklerini tek çatı altında kalıcılaştırıp, kurumlaştırmak. Yerel basının da desteğiyle geniş bir kamuoyu yaratılır. Çeşitli öneriler tartışılmaya başlanır. Tiyatrodan uzak olmayan dönemin valisi **Safa Poyraz** ve belediye başkanı **Fazlı Sözer** de konuya ilgi gösterirler.

Vali Poyraz, önerileri somut bir sonuca ulaştırmak ve görüş almak amacıyla **İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatrosu** genel sanat yönetmeni ve Türk tiyatrosunun büyük ustası **Muhsin Ertuğrul**'u **Ordu**'ya davet eder.

obkt'ye doğru

Muhsin Ertuğrul, 18 Mart 1964'te valinin çağrısına olumlu yanıt vererek **Ordu**'ya gelir. **Ordu** tiyatro tarihinde yeni bir dönemecin, yepyeni ufuklara açılmanın tarihi olur 18 Mart 1964.

Muhsin Ertuğrul, çeşitli kişilerle görüşüp incelemeler yapar ve **Şehir Kulübü**'nde geniş katılımlı bir toplantı düzenler. İlkin, tiyatro salonu konusunu gündeme getirir ve iki seçenek sunar: **Halkevi** binası küçük onarımlarla iyi bir salon durumuna getirilebilir. Bu olmazsa, sahildeki eski kilise onarılıp tiyatronun emrine verilebilir.

Salon konusundan sonraki gündem, tiyatronun nasıl kurumsallaşabileceğidir. **Muhsin Ertuğrul**, tiyatronun bağımsız bir kurum olması gerektiğini altını çizerek vurgular. Resmi bir kuruma bağlı olmasının ileride çeşitli sakıncalar yaratabileceğini anlatır. uzun süren tartışmalardan sonra, tiyatronun **Ordu Belediyesi**'ne bağlı olarak kurulması konusunda görüş birliğine varılır.

Muhsin Ertuğrul'un dönüşünden sonra kuruluş hazırlıklarına başlanır; tiyatronun amaçları, işleyiş biçimi üzerinde tartışılır. Genel istek, tiyatronun yalnızca **Ordu**'ya değil, tüm **Karadeniz**'e seslenmesi gerektiği yönünde belirir.

19 Haziran 1964 tarihinde **Belediye Başkanı Fazıl Şeker**, belediye meclisini toplar. Toplantıya **Muammer çakmak, Osman Yaraş, Ahmet Kulaç, Ethem Günel, Talat Furtun, Hami Gözükan, Abdullah Akıncı,Hallt Gürsoy, Cemil Yüksel, Muzaffer Yüce, Ali Demir** ve **İbrahim Aydın** katılırlar. Komisyondan gelen rapor okunur. Bu girişimin karşısında yer alan üyeler uzun tartışmalar sonucu ikna edilir. Toplantıda **"Bafra'dan Hopa'ya turne yapılacak, temsiller verilecek.", "Bu tlyatroyu şehrin sanat anlayışına yardım olsun diye kuracağız."** görüşleri ağırlık kazanır.Bu anlayış ve istekler tutanaklara da geçirtilir. Önerge oy birliği ile kabul edilir.

obkt dönemi

Belediye meclis kararı ile resmen kurulup kesinlik kazanan tiyatroya, ORDU BELEDİYESİ KARADENİZ TİYATROSU (OBKT) adı verilir.

İstanbul, Bursa, Ankara, İzmir, Adana ve **Eskişehir**'in ardından resmi tüzel kişilik taşıyan tiyatronun kurulduğu 7. il **Ordu** olur.

Resmi kuruluşun ardından ilk oyunun hazırlıklarına başlanır. Yeni vali **Mustafa Karaer** de konuya ilgi duyar ve ilk oyunun perdelerini mutlaka kendisinin açacağını söyleyip, sanatçılara destek olur.

Muhsin Ertuğrul, kuruluşa yardımcı olması ve genel sanat yönetmenliğini üstlenmesi amacıyla **Ergun Köknar**'ı **Ordu**'ya yollar.

İlk oyun büyük bir coşkuyla 19 günde hazırlanır. 4 Şubat 1965'te **Reşat Nuri Güntekin**'in **"Hüllecl"** adlı oyunu ile perdeler açılır. Perdenin ipini gerçekten de vali **Mustafa Karaer** çeker. oyunun yönetmeni **Ergun Köknar**, baş oyuncusu da **Suna Pekuysal**'dır.

İlk turne de bu oyunla gerçekleştirilir. **Erzurum** ve **Kars**'a kadar, tüm bölge gezilir. Böylece, bölge tiyatrosu anlayışının yerleşmesi için ilk adım atılmış olur.

İlk oyunun sayısal dökümü, böyle bir kurumun gerçekten bir gereksinim olduğunu ortaya koyar.

Ergun Köknar'ın sanat yönetmenliğinde ilk oyununu başarı ile sunan OBKT'na, **Tunç Yalman** da gönderilir. **Yalman, Köknar**'la birlikte tiyatronun kurumlaşmasına katkıda bulunur. **Tunç Yalman**, ikinci oyunun yönetmenidir; **C.Fehmi Başkut**'un **"Buzlar Çözülmeden"** adlı oyunu, ilk oyunun başarısını aşar.

Üçüncü oyunu yine İBŞT'ndan **Zihni Küçümen** sahneye koyar. **Haldun Taner**'in **"Günün Adamı"** adlı oyununun konuk sanatçıları **Necdet Yakın** ve **Tanju Yakın** olurlar.

Kurumlaşma dönemi olarak kabul edilen bu üç oyunun ardından **Ergun Köknar**, genel sanat yönetmenliğine **Uğur Gürsoy**'u getirerek **Ordu**'dan ayrılır.

Uğur Gürsoy, 1965 - 66 sezonunda **Recep Bilginer**'in **"İsyancılar"** adlı oyununu yönetir. Oyun kentte ve turnelerde 40 kez izleyicilere sunulur. **Gürsoy**, sanat yönetmenliğiyle birlikte, yedi yıl boyunca 12 oyun yönetir ve 1972 yılında bu görevinden ayrılarak **Samsun**'a gider. Genel sanat yönetmenliğini kısa bir süre için **Devlet Tiyatroları**'ndan **Ziya Demirel** üstlenir. **Demirel, Nazım Kurşunlu**'nun **"Ana Babalar Okulu"**nu hazırlar.

1973 yılında Cumhuriyet'in 50. yıl kutlamaları çerçevesinde **OBKT, Halk Eğitim Merkezi** ile ortaklaşa bir oyun hazırlar: **Mavi Yıldırım**. Oyunu **Mahmut Çol** yönetir.

1974 yılında genel sanat yönetmenliğine, **Kırazlımanı Gençlik Kulübü** ve **Gençlik Tiyatrosu** dönemlerinde yetişen **Aydın Üstüntaş** getirilir. **Üstüntaş**, o dönem aynı zamanda belediye meclis üyesi olarak da tiyatronun ağırlığını kamuoyuna kabul ettirir.

Aynı yıl, **Aydın Üstüntaş**'ın önergesi belediye meclisinde onaylanır ve **"Renkli Sinema"** OBKT'ye verilir. Gerekli ek ve onarımlar kısa sürede tamamlanır ve **"Yeni Sahne"** adıyla hizmete sokulur. Yeni sahne 14 Aralık 1974'de **Oktay Arayıcı**'nın **"Nafile Dünya"** adlı oyunuyla perdelerini açar.

Yerleşik bir kadro ve salonuyla çalışmalarına hız veren OBKT, 2 Ocak 1975'te **"Çocuk Tiyatrosu"**nu yaşama geçirir. İlk oyun, **Marla Clara Machado**'nun **"Sevimli Küçük Hayalet Pauline"** adlı yapıtıdır. 13 kez sunulan oyunu, 2512 çocuk izler.

OBKT 1976 yılında turne alanını genişletmeye, oyunlarını Karadeniz dışına taşımaya başlar. **Orhan Kemal**'in **"Eskici Dükkanı"** ve **Orhan Asena**'nın **"Fadik Kız"** adlı oyunları **Bayrampaşa Belediyesi**'nin isteği üzerine İstanbullu izleyicilere sunulur. Oyun büyük ilgi görür. Oyun kadrosundaki **Gülçin Üstüntaş, Nermin Aktaş** ve **Saynur Güler, Tiyatro '76** dergisince **"Ayın oyuncuları"** seçilirler.

Aynı yıl, tiyatro içinde **"Yaz kursu"** açılır. Kurs üç ay sürer. **Devlet Tiyatroları** oyuncularıyla konservatuar öğrencileri **Ordu**'ya davet edilerek bilgi ve deneyimlerinden yararlanma yoluna gidilir. Bu kurslar uzun süre bir kaç yıl arayla yinelenir.

1977 yılı, OBKT için zor günleri de beraberinde getirir. Belediye yönetimindeki siyasal değişiklikler ve ülkedeki gergin ortam tiyatroya da yansır. Kapatılma baskıları ve bombalama tehditleri ardı ardına gelmeye başlar. **Aydın Üstüntaş**, genel sanat yönetmenliğinden ayrılmak zorunda kalır. **Belediye Başkanı Veysel Akgün**, tiyatronun başına **Süleyman Atabeyoğlu**'nu getirir. Bu dönemde toplam beş oyun, kentte 39, turnede de 2 kez sergilenebilir. **"Milliyet Sanat Dergisi"** eleştirmenlerinden **Zeynep Oral** da **Ordu**'da OBKT'nin oyunlarını izler.

1978'de yeni belediye başkanı **Kâzım Türkmen, Aydın Üstüntaş**'ı yeniden genel sanat yönetmenliğine getirir. **(Üstüntaş, bu görevi 1990'a dek kesintisiz olarak sürdürecektir.)** 1978, OBKT için bir anlamda yeniden güç toplama dönemi olur.

22 - 25 Aralık 1978 tarihleri arasında 15. Kuruluş Yılı, tiyatro haftası çerçevesinde kutlanır. İBŞT yönetmeni **Hayati Asılyazıcı**, Eleştirmenler **Seçkin Çağan (Cılızoğlu)** ve **Günay Akarsu**, Devlet Tiyatrosu sanatçısı **Dinçer Sümer** kutlamalara katılırlar. Kutlamalar çerçevesinde **"Türk tiyatrosunda Ordu tiyatrosunun yeri"** konulu bir açık oturum düzenlenir.

Aynı yıl, **Devlet Tiyatroları Genel Müdürü Ergin Orbey**, incelemeler yapmak üzere **Ordu**'ya gelir. OBKT'yi çok başarılı bulduğunu vurgulayan **Orbey**, topluluğu **Ankara**'ya davet eder. **İ.Küntay**'ın **"403. Kilometre"** adlı oyunuyla **Ankara** ve **İzmir**'e turne yapan topluluk, perdelerini toplam 46 kez açarak, kendi içinde bir rekor kırar. Tiyatro kuramcısı **Özdemir Nutku** da bu oyunu izler.

1979'da **"Kendini Yazan Şarkı"** adlı yapıtının sahnelenişini izlemek üzere **Adalet Ağaoğlu**; 1980'de **"Besleme"** adlı oyunu için **Ülker Köksal**; **"Toroslar'dan Öteye"** adlı oyunu izlemek üzere de eleştirmen **Tahir Özçelik Ordu**'ya gelirler ve beğenilerini belirterek sanatçılara güç verirler. 1981'de ise **Orhan Asena**'nın **"16 Mart 1920"** adlı oyununun promiyeri OBKT sahnesinde yapılır.

1982 yılında tiyatro çatısı altında gençlere yönelik **"Deneme Sahnesi"** kurulur. Amaç, tiyatroyu bir okul haline getirmek, genç yeteneklere olanak sağlamaktır.

1984'de 20. Yıl kutlamaları için, **Ordu** tiyatro tarihinin saygın adı **Uğur Gürsoy**, yeniden göreve çağrılır. **Gürsoy**, bu değerbilir çağrıya olumlu yanıt vererek, **Haldun Taner**'in **"Keşanlı Ali Destanı"** adlı yapıtını hazırlar. Dansçıları, **Halk Eğitim Merkezi** sağlar. Müziğini **Taner Aksoy** besteler. Kareografi özel olarak hazırlanır. Oyunun galası, anısal bir yaklaşımla OBKT'nin ilk salonu olan **Halk Eğitim Merkezi** salonlarında yapılır Eski oyuncuların hayatta olanları ödüllendirilir.

1989 yılında gerçekleştirilen 25. yıl kutlamaları da yine bir tiyatro şöleni biçiminde gerçekleştirilir. Yurdun dört bir yanından çağrılan topluluklar, perdelerini bu kez Ordulu tiyatroseverler için açar.

Yıllardır alçakgönüllülükle yürütülen çalışmalar, 1990 yılında **Kültür Bakanlığı**'nca **"Özendirme Ödülü"** ile ödüllendirilir. 11 - 13 Haziran tarihleri arasıda düzenlenen **Tiyatro Kurultayı**'na OBKT de çağrılır. OBKT delegesi olarak kurultaya katılan **Behnan Ulaş**, bir bildiri sunarak OBKT ve benzeri toplulukların sorun ve beklentilerini dile getirir.

son söz

Önümüzdeki günlerde 27. yıl kutlamalarına hazırlanan OBKT, yetmiş beş yılı bulan birikime yaslanarak, bir geleneğin adı olma yolundadır.

Yalnızca 26 yılda, 77 oyunla 1559 kez sahnelerini açan topluluk, 438 kez turne yapmış ve 317084 izleyiciye ulaşmıştır. OBKT adıyla özdeşleşen tiyatro etkinlikleri, bu konumuyla yalnız **Ordu** için değil, kanımızca, yurt çapında anmaya değer bir çizgidir.

Sahnede, kuliste, ışıkların ardında, kimi zaman sevinçle, kimi zaman hüzünle Türk tiyatro tarihinin bir sayfasını yazan binlerce tiyatro sevdalısını; bu emeğe ve coşkuya salonları hiç boş bırakmayarak karşılık veren **Ordu** ve **Karadeniz** bölgesi izleyicisini burada saygıyla selamlıyoruz...●

1964-1990 ARASI O.B.K.T.'DE OYNANAN TÜM OYUNLARIN DÖKÜMÜ (TİYATRONUN ARŞİVİNDEN)

DÖNEM	NO	OYUNUN ADI	YAZARI	YÖNETMEN	SO	SS	TO	TS	GO	GS
64-65	1	Hüileci	R.N.Güntekin	E.Köknar	17	3250	29	8310	46	11560
"	2	Buzlar Çözülmeden	C.F.Başkut	T.Yalman	23	4082	50	14170	73	18252
"	3	Günün Adamı	H.Taner	Z.Küçümen	10	1600	2	850	12	2450
65-66	4	Isyancılar	R.Bilginer	U.Gürsoy	19	3075	21	7801	40	10876
"	5	Çürük Elma	A.Alpago	U.Gürsoy	32	3305	18	4255	50	7560
66-67	6	Keşanlı Ali Destanı	H.Taner	U.Gürsoy	13	2901	4	2889	17	5800
"	7	Yaşadığımız Devir	K.Çapek	U.Gürsoy	16	2090	13	3360	29	5450
67-68	8	Hamdi Ve Hamdi	C.Atay	U.Gürsoy	10	1605	9	1695	19	3300
"	9	Pusuda	C.Atay	U.Gürsoy						
68-69	10	Utanç Dünyası	R.Bilginer	U.Gürsoy	29	3498	22	8922	51	12420
69-70	11	Serefiye	B.Sabuncu	U.Gürsoy	18	2125	11	4825	29	6950
70-71	12	Taş Binada Oturanlar	R.Bilginer	U.Gürsoy	31	4522	33	9025	64	13547
71-72	13	Nalınlar	N.Cumalı	U.Gürsoy	13	2465	11	4205	24	6670
"	14	Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı	R.Ilgaz	U.Gürsoy	13	2199	12	6693	25	8892
"	15	Çatal Matal Oyunu	R.Ilgaz	U.Gürsoy	9	3024	16	6680	25	9704
72-73	16	Mavi Yıldırım	A.Gündüz	M.Çol	3	1260	-	-	3	1260
73-74	17	Ana Babalar Okulu	N.Kurşunlu	Z.Demirel	18	2440	1	350	19	2790
74-75	18	Nafile Dünya	O.Arayıcı	A.Üstüntaş	20	2673	2	545	22	3218
"	19	Üç Derste Aşk	D.Sümer	A.Üstüntaş	19	2870	2	625	21	3495
75-76	20	Eskici Dükkanı	O.Kemal	G.Üstüntaş	12	1965	9	1953	21	3918
"	21	Sevimli Küçük Hayalet Pauline	M.C.Machado	A.Üstüntaş	13	2512	-	-	13	2512
"	22	Fadik Kız	O.Asena	A.Üstüntaş	14	1940	6	1675	20	3615
76-77	23	Yürekli Terzi	K.H.Wundenlich	A.Üstüntaş	10	1388	-	-	10	1388
"	24	Ferhat Ile Şirin	Ü.Denizer	A.Üstüntaş	8	1150	-	-	8	1150
"	25	İçimizden Biri	M.A.Taşçı	S.Atabeyoğlu	9	1394	1	255	10	1649
"	26	Beş Çayı	M.Taşdiken	S.Atabeyoğlu	8	964	1	204	9	1150
77-78	27	Depremden Sonra	R.Özçelik	S.Atabeyoğlu	4	370	-	-	4	370
"	28	Ayrılıklar	G.Namlı	A.Üstüntaş	13	1652	2	607	15	2259
"	29	Pırtlatan Bal	A.Nesin	A.Üstüntaş	26	5949	4	1405	30	7354
78-79	30	403.Kilometre	İ.Küntay	A.Üstüntaş	15	1712	31	6426	46	8138
"	31	Sahte Kahramanlar	V.N.Tör	A.Üstüntaş	7	851	-		7	851
"	32	Barış Gezegeni	Ü.A.Köksal	A.Üstüntaş	13	1983	-	-	13	1983
79-80	33	Kendini Yazan Şarkı	A.Ağaoğlu	A.Üstüntaş	11	1606	2	664	13	2270
"	34	El Üstünde Kimin Eli	A.Üstüntaş	A.Üstüntaş	19	4429	5	1502	24	5931
"	35	Ahmedin Gemileri	T.Cılızoğlu-A.Üstüntaş	A.Üstüntaş						
"	36	Toros Canavarı	A.Nesin	M.Akça	9	1421	-	-	9	1421
80-81	37	Besleme	Ü.A.Köksal	A.Üstüntaş	14	2139	4	1704	18	3843
"	38	16 Mart 1920	O.Asena	A.Üstüntaş	18	3342	-	-	18	3342
81-82	39	Delinin Zoruna Bak	M.Twain-A.Üstüntaş	A.Üstüntaş	14	1963	-	-	14	1963
"	40	Sevimli Küçük Hayalet Pauline	M.C.Machado	O.Çelikkol	13	2761	-	-	13	2761
"	41	Sacide	Ü.A.Köksal	G.Üstüntaş	11	1600	-	-	11	1600
"	42	Nalınlar	N.Cumalı	A.Üstüntaş	23	4872	1	1032	24	5904
82-83	43	Üç Derste Aşk	D.Sümer	A.Üstüntaş	11	1923	2	490	13	2413
"	44	Ana Hanım Kız Hanım	C.Atay	A.Üstüntaş	12	1900	8	2205	20	4105
"	45	Müfettiş	N.V.Gogol	A.Üstüntaş	9	1721	-	-	9	1721
"	46	Dağ Denize Kavuştu	Ü.A.Köksal	G.Üstüntaş	18	3486	-	-	18	3486
"	47	Behçet Beyin Fötr Şapkası	Y.K.Işık	A.Üstüntaş	11	1476	9	2535	20	4011
83-84	48	İstiklal	R.N.Güntekin	A.Üstüntaş	13	3003	-	-	13	3003
"	49	Koca Seyit	A.Üstüntaş	A.Üstüntaş						
"	50	Gömü	N.Cumalı	A.Üstüntaş	22	4003	2	281	24	4284
"	51	Sevgi Çiçekleri	M.Gezer	A.Üstüntaş	10	1537	-	-	10	1537
"	52	Ormanın Bekçileri	Ü.A.Köksal	A.Üstüntaş	17	3578	-	-	17	3578
84-85	53	Keşanlı Ali Destanı	H.Taner	U.Gürsoy	18	3144	2	802	20	3946
"	54	Sultan Kız (Keloğlan)	O.G.Feyzoğlu	A.Üstüntaş	13	2456	-	-	13	2456
"	55	Ademin Kaburga Kemiği	Ü.A.Köksal	G.Üstüntaş	11	1609	-	-	11	1609
"	56	Nasrettin Hoca	B.Yazıcı	A.Üstüntaş	18	3821	-	-	18	3821
85-86	57	Fehim Paşa Konağı	T.Ozakman	A.Üstüntaş	13	1826	4	950	17	2776
"	58	Rumuz Goncagül	O.Arayıcı	M.Akça	10	1626	-	-	10	1626
"	59	Sırça Köşk	Ü.A.Köksal	A.Üstüntaş	23	3445	9	2350	32	5795
86-87	60	Yine Başladılar Şarkılarına	M.Frisch	Ş.Ergüney	14	1656	-	-	14	1656
"	61	Sihirli Lamba	O.Kutlu	A.Üstüntaş	21	2482	3	650	24	3132
"	62	Fadik Kız	O.Asena	G.Üstüntaş	17	2553	4	1150	21	3703
"	63	Curcuna	A.Kılıç	A.Üstüntaş	10	1224	-	-	10	1224
87-88	64	Toroslardan Öteye	O.Asena	A.Üstüntaş	12	1273	2	600	14	1873
"	65	Gençlik...Gençlik	V.Güler	A.Üstüntaş	13	868	4	636	17	1504
"	66	Çatal Matal Oyunu	R.Ilgaz	A.Üstüntaş	19	2845	4	1360	23	4205
"	67	Bremen Mızıkacıları	Y.Ozdemir	C.Çetinalp	23	5275	3	900	26	6175
88-89	68	Kesitler (PANDOMİM)	D.Arı	U.Arı	2	397	-	-	2	397
"	69	Evcilik Oyunu	A.Ağaoğlu	A.Üstüntaş	15	2243	11	3066	26	5309
"	70	Bir Oyun Oynayalım	A.Üstüntaş	A.Üstüntaş	21	5273	6	1609	27	6882
"	71	Bir Garip Oyun	Ü.A.Köksal	G.Üstüntaş	12	1298	-	-	12	1298
"	72	Düğün Yada Davul	H.Zeybek	A.Üstüntaş	16	2769	8	2323	24	5092
89-90	73	Gardiyan	T.Oflazoğlu	A.Üstüntaş	15	1751	-	-	15	1751
"	74	Ayının Fendi Avcıyı Yendi	M.Bühara	C.Çetinalp	26	4647	3	3172	29	7819
"	75	Ana Babalar Okulu	N.Kurşunlu	A.Üstüntaş	29	4937	16	4651	45	9588
"	76	Pırtlatan Bal	A.Nesin	F.Turgut	28	5257	4	1095	32	6352
"	77	İbiş Alfabe Öğreniyor	Anonim	A.Üstüntaş	2	650	12	1733	14	2383
27yıl/77oyun			47yazar	15yönetmen/1121		181899	438	135185	1559	317084

" 1 ile 17. oyun arası sergilenen oyunların resmi rakamları yoktur, veriler kişisel bilgilere dayanılarak verilmiştir "

" ( ) işaretli oyunlar ÇOCUK OYUNLARIDIR "

" (8 -9.),(34.-35),(48 -49) oyunlar birlikte tek bir oyun olarak 2 perde halinde oynanmıştır.

OS : Sezon içi oyun sayısı
SS : Sezon içi seyirci sayısı
TO : Turne oyun sayısı
TS : Turne seyirci sayısı
GO : Toplam oyun sayısı
GS : Toplam seyirci sayısı

1964-1990 ARASI O.B.K.T. İSTATİSTİKLERİ

TOPLAM OYNANAN BÜYÜK OYUN : 57

51 ilk kez oynanmış büyük oyun
6 ikinci kez yeni rejiyle oynanmış büyük oyun
46 ilk kez oynanmış yerli oyun
6 ikinci kez yeni rejiyle oynanmış yerli oyun
4 ilk kez oynanmış yabancı oyun
1 yabancı yazardan uyarlanmış oyun

ÇOCUK OYUNLARI TOPLAMI 18

16 ilk kez oynanmış çocuk oyunu
2 ikinci kez yeni rejiyle oynanmış çocuk oyunu
12 ilk kez oynanmış yerli oyun
1 ikinci kez yeni rejiyle oynanmış oyun
1 ilk kez oynanmış yabancı oyun
1 ikinci kez yeni rejiyle oynanmış yabancı oyun
1 ilk kez oynanmış yerli anonim oyun

GENÇLİK OYUNU SAYISI : 1
PANDOMİM GOSTERİSİ : 1

ÇOCUK OYUNLARI

En çok oynanan sezon oyun sayısı : 28 oyun "Pırtlatan Bal" 2.oynanışta
En çok sezon seyircisi : 5949 "Pırtlatan Bal" 1.oynanışta
En çok oynanan turne oyun sayısı : 9 oyun "Sırça Köşk"
En çok turne seyircisi : 3172 "Ayının Fendi Avcıyı Yendi"
En çok oynanan toplam oyun : 32 oyun "Pırtlatan Bal" 2.oynanışta ve "Sırça Köşk"
En çok seyirci toplamı : 7819 "Ayının Fendi Avcıyı Yendi"

BÜYÜK OYUNLAR

En çok oynanan sezon oyun sayısı : 32 oyun "Çürük Elma" Resmi olmayan rakamla
29 oyun "Ana Babalar Okulu" 2.oynanışta Resmi Rakam
En çok sezon seyircisi : 4957 "Ana Babalar Okulu" 2.oynanışta
En çok oynanan turne oyun sayısı : 50 oyun "Buzlar Çözülmeden" Resmi rakam değil
31 oyun "403.Kilometre" Resmi rakam
En çok turne seyircisi : 14170 "Buzlar Çözülmeden" Resmi rakam değil
6426 "403.Kilometre" Resmi rakam
En çok oynanan toplam oyun : 73 oyun "Buzlar Çözülmeden" Resmi rakam değil
46 oyun "403.Kilometre" Resmi rakam
En çok seyirci toplamı : 9588 "Ana Babalar Okulu" 2.oynanışta

YÖNETMENLER : En fazla oyun yönetenler

Aydın Üstüntaş	oyun sayısı : 42	29/B	13/Ç
Uğur Gürsoy	oyun sayısı : 13	13/B	-
Gülçin Üstüntaş	oyun sayısı : 6	5/B	1/Ç
Süleyman Atabeyoğlu	oyun sayısı : 3	3/B	-
Münir Akça	oyun sayısı : 2	2/B	-
Coşkun Çetinalp	oyun sayısı : 2	-	2/Ç
Diğerleri	oyun sayısı : 1		

YAZARLAR : En fazla oyunu oynanan yazarlar

Ülker Köksal	4/B	4/Ç	Toplam : 8 oyun
Aydın Üstüntaş	2/B	3/Ç	Toplam : 5 oyun
Orhan Asena	4/B	-	Toplam : 4 oyun
Cahit Atay	3/B	-	Toplam : 3 oyun
Rıfat Ilgaz	3/B	-	Toplam : 3 oyun
Necati Cumalı	3/B	-	Toplam : 3 oyun
Haldun Taner	3/B	-	Toplam : 3 oyun

(Rıfat Ilgaz,Necati Cumalı,Haldun Taner'in 3 oyunundan 1'i ikinci kez oynanmıştır.)
(Aydın Üstüntaş'ın 1 büyük,1 çocuk oyunu yabancı yazardan uyarlamadır.)

DÖNEMLERE GÖRE OYUN VE SEYİRCİ DAĞILIMI

DÖNEM	SEYİRCİ	OYUN	DÖNEM	SEYİRCİ	OYUN
64-65	32262	131	77-78	9983	49
65-66	18436	90	78-79	10972	66
66-67	11300	46	79-80	9622	46
67-68	3300	19	80-81	7835	36
68-69	12420	51	81-82	12228	62
69-70	6950	29	82-83	15736	80
70-71	13547	64	83-84	12402	64
71-72	25266	74	84-85	11832	62
72-73	1260	3	85-86	10977	59
73-74	2790	19	86-87	9715	69
74-75	6713	43	87-88	13757	80
75-76	10045	54	88-89	18978	91
76-77	5337	37	88-80	27893	135

(74-75 Döneminden önceki yılların verileri resmi belgelere dayanmamaktadır. Sayılar kişisel bilgilerden çıkmaktadır.)

1964-1990 ARASI O.B.K.T.'DE GÖREV ALMIŞ SANATÇILAR VE TEKNİK ELEMANLAR

(ALFABETİK SIRAYLA)

ERKEK SANATÇILAR — 164

A.Behnan Ulaş
Adil Issı
Adnan Öztürk
Ahmet Anıl
Ahmet Aydın
Ahmet Çakmak
Ahmet Güleryüz
Ahmet Tomakin
Ahmet Varol
A.Kadir Şensoy
Akın Durmuşoğlu
Alican Yamak
Ali Kılıç
Ali Ozpalanlar
Ali Yılmaz
A.Kemal Tandoğan
A.Rıza Yamak
A.Osman Demir
Arif Torunoğlu
Atilla Bozdağ
Atilla Canik
Aydan Bol
Aydın Üstüntaş
Bahtişen Er
Bilal Çakır
Bilal Çakmak
Birol Şahin
Can Ozbekli
Caşfer Öztokatlı
Cemil Sayharman
Cenk Tercan
Coşkun Çetinalp
Coşkun Konaklı
Cüneyt Kalyoncu
Çanga Atakan
Çetin Şener
Çetin Türkeli
Dedezade Anıl
Enver Topaloğlu
Erdem Şentürk
Ergun Köknar
Erhan Özçelik
Erol Güner
Ersan Çakırsoy
Ethem Mızrak
Eyüp Gençyürek
Faruk Gönül
Fehmi Aktaş
Ferda Turgut
Fikret Karameşe
Göksel Yurt
Gültekin Kiltan
Gürsel Çalışkan
Hakan Altan
Hakan Bilgin
Hakan Şensoy
Haki Yoldaş
Halis Yamak
Halis Şahin
Hamdi Kargı
Hamdi Özkul
Harut Erman
Hasan Özyurt
Haşmet Yeşiltepe
Hilmi Öztürk
Hüseyin Gümüşkaya
İbrahim Demetgül
İbrahim Resuloğlu
İlhan Tok
İsa Küçük
İsmail Kurtul
İsmet Günindi
Kadir Altaş
Kadir Şahin
Kadir Özyurt
Kamil Çebi
Kemal Akbaş
Kemal Altan
Kemal Bakova
Kemal İnan
Kemal Özkara
Kenan Gürsoy
Kenan Set
Levent Mağden
Mahmut Çol
Mahmut Demetgül
Mehmet Arslantürk
Mehmet Erdönmez
Mehmet Hartamacı
Mithat Pekdemir
Murat Kibritçi
Murat Özsoy
M.Rıfat Doğan
Mustafa Armağan
Mustafa Gencel
Mustafa Memişoğlu
Mustafa Sezer
Mustafa Yılmaz
Mustafa Yükselme
Münir Akça
Nadir Şensoy
Necdet Uzun
Necdet Yakın
Necmettin Şahin
Nedim Üstüntaş
Nedim Yeşiltepe
Olgun Alp
Olgun Bilgin
Olgun Şensoy
Oktay Şener
Onur Çelikkol
Orhan Gürses
Orhan Suat
Orhan Yüksel
Osman Çakmak
Osman Turgay
Ö.Abdullah Honduroğlu
Ö.Lütfü Arslan
Ömer Sağlamer
Özden Öztekin
Özlem Kaya
Özlen Özbucak
Recai Nurikadıoğlu
Recep Şahin
Rıfat Özkan
S.Ahmet Canik
S.Ahmet Elibol
Sebahattin Oztürk
Sebahattin Congur
Selahattin Şensoy
Selami Doğan
Selçuk Kargı
Selçuk Köroğlu
Seyfettin Kefeli
Sıtkı Altınkaya
Şakir Palaş
Şener Aka
Şenol Cebeci
Şinasi Gül
Şükür Güneş
Tahir Öner
Talip Sezer
Taşkın Öztokatlı
Tayfur Güney
Taylan Gürsoy
Temel Keşoğlu
Ufuk Ersoy
Uğur Akçay
Uğur Gürsoy
Uğur Uysal
Uğur Yiğit
Ünal Arslantürk
Volkan Melikoğlu
Yalçın Kaya
Yalçın Şener
Yavuz Çetinalp
Yener Aydın
Yunus Altay
Yusuf Çeşme
Yurdal Karahan
Zeki Yaran
Ziver Çakır
Ziya Özova

BAYAN SANATÇILAR — 69

Aybak Tokat
Aysun Kaya
Ayşe Aydemir
Ayşe Vayni
Bahriye Koç
Behiye Sarıkay
Belgin Kantarcı
Birsen Göztepe
Birsen Öksüz
Canan Akyol
Demet Başar
Deniz Kılıç
Derya Uzunlar
Dilek Sunay
Ebru Üstüntaş
Elvan Memecan
Emine Patkovak
Emine Sever
Esher Sevinç
Fatma Aksoy
Fatma Demirhan
Fatma Keskin
Gönül Atabey
Gülçin Üstüntaş
Güler Kuru
Gülin Çebi
Gülseyim Bakoğlu
Gülşah Bülbül
Hatice Akça
Hatice Bozdağ
Huri Odabaş
Huriye Ger
Hülya Arslan
Hülya Karakaş
Hülya Yıldız
Işık Arslan
İpek Akdağ
Mehtap Yamaner
Meryem Atabeyoğlu
Mesture Özkan
Mine Akça
Nafiye Uçar
Nebahat Aydemir
Necla Şimşek
Neriman Aktaş
Nermin Akbaş
Nesime Saylan
Neyligül Ozpalanlar
Nurten Güngör
N.Zümrüt Aras
Okşan Nurikadıoğlu
Pembegül Yıldız
Rana Ergen
Saliha Öztürk
Saynur Dirimen
Saynur Gürel
Sevda Atakan
Seviley Bacınoğlu
Seyhan Mentese
Seyhan Şensoy
Suna Pekuysal
Süheyla Anıl
Tanju Yakın
Tomris Çetin
Tuğba Arslan
Tülay Türkeli
Ümit Kalyoncu
Zeynep Aktürk
Zühal Gürsoy

YÖNETMENLER — 15

Aydın Üstüntaş
Coşkun Çetinalp
Ergun Köknar
Ferda Turgut
Gülçin Üstüntaş
Mahmut Çol
Münir Akça
Onur Çelikkol
Süleyman Atabeyoğlu
Şahin Ergüney
Tunç Yalman
Ulvi Arı
Uğur Gürsoy
Zihni Küçümen
Ziya Demirel

DEKOR-KOSTÜM-AKSESUAR SORUMLULARI — 21

A.Behnan Ulaş
Ahmet Aydın
Ali Ayaz
Arif Karaarslan
Aydın Üstüntaş
Ayeun Kaya
Ethem Mızrak
Faruk Ertüre
Gültekin Kiltan
Haki Yoldaş
Hüsnü Canik
Kamil Çebi
Kemal Bacınoğlu
Mehmet Hartamacı
Meliha Günel
Murat Özsoy
Münir Akça
Ö.Abdullah Honduroğlu
Selim Seraslan
Tahir Öner
Talip Sezer

IŞIKTAKİLER — 12

Adnan Aydemir
Çetin Şener
Coşkun Çetinalp
Kadir Özyurt
Kazım Güngör
Metin Güven
Murat Ozsoy
Olgun Alp
Onur Çelikkol
Recep Özdemir
Yalçın Şener
Zafer Sarı

MÜZİK YAZARLARI VE MÜZİSYENLER — 22

A.Behnan Ulaş
Ahmet Kuku
Akyol Yücel
Ali Çebi
Ali Gönül
Cengiz Dilaver
Erdem Şentürk
Erol Görez
Eyüp Şenel
Ferit Şentürk
Murat Poyraz
Mustafa Yükselme
Ömer Sağlamer
Ömer Yüksel
Özden Öztekin
Recai Nurikadıoğlu
Süheyla Anıl
Taner Aksoy
Temel Keşoğlu
Uğur Yiğit
Yakup Kıvrak
Yurdal Karahan

Medeni durumlarında değişiklik olan bayanlardan tesbit edilebilenlerin soyadları değiştirilmiştir. Tesbit edilemeyenler ilk soyadlarıyla yer almışlardır.

yöremiz halk şairlerinden
sabri hacıkeleşoğlu

● Mustafa DUMAN

I. HAYATI:

Sabri Hacıkeleşoğlu 1929 yılında **Trabzon**'un **Of** ilçesine bağlı **Uğurlu (Çufarıksa)** kasabasında doğdu. İlkokulu **Uğurlu**'da bitirdi. **Trabzon Ticaret Lisesi** orta kısmında bir süre okuduktan sonra ayrıldı. Hemşehrisi **Hacı Mehmet Rüştü Aşıkkutlu**'dan ders aldı. Hafız oldu.

Sabri Hacıkeleşoğlu bir süre din görevlisi olarak çalıştıktan sonra askerlik hizmetini bitirdi ve sırasıyla **İnebolu** ile **Sarıkamış**'ta Orman muhafaza memurluğu, **Gökçeada**'da, **Hopa**'da **Rize**'de ve **İslahiye**'de gümrük muhafaza memurluğu, **Rize**'nin değişik yerlerinde Çay fabrikalarında memurluk ve en son da **Kayseri Tekel Başmüdürlüğü**'nde muhasebe memurluğu yapmış ve buradan emekliye ayrılmıştır.

Sabri Hacıkeleşoğlu evli ve onbir çocuk sahibidir. **Uğurlu** kasabasında oturmaktadır. (1)

II. SANATI:

Sabri Hacıkeleşoğlu 1946 yılından beri şiir yazmaktadır. Şiirleri genellikle koşma ve destan türündedir. Konuları ise dini hikâyeler ve öğütler, çeşitli sosyal olaylar -ki bunları destanlar şeklinde yazmıştır- yöre tasvirleridir. Sekiz ve onbir heceli dörtlükleri daha çok kullanmıştır. Şirilerinde anlatmak istediği düşünceyi ön plâna almış, şekle ikinci plânda yer vermiştir.

III. ESERLERİ:

Sabri Hacıkeleşoğlu şiirlerini **Rize**'de **Zümrüt, Samsun**'da **19 Mayıs, Trabzon**'da **Karadeniz, İslahiye**'de **İslahiyenin Sesi** gibi gazetelerde yayımlamıştır. Destanlarından bazılarını tek yaprak olarak bastırmıştır. Basılan destanları şunlardır: **Kanlı Kavga, Kumar, Cihanda Türkler, Kıbrıs Türktür, Zafer Tablosu**. Özellikle **Kıbrıs** çıkarması üzerine yazılan **Zafer Tablosu** adlı, iki ayrı şiirden oluşan destan 1974 yılında, **İstanbul**'da altmış bin adet basılmış ve satılmıştır.

Sabri Hacıkeleşoğlu'nun ilk kitabı 1985 yılında, **Ankara**'da yayımlanmıştır. 290 sayfalık **Şiirler Deryası** adlı kitapta **Sabri Hacıkeleşoğlu**'nun o tarihe kadar yazdığı şiirlerden seçmeler yer almaktadır. **Şiirlerle Fazilet Yolu** adlı kitabı da yayıma hazırdır.

IV. ŞİİRLERİNDEN ÖRNEKLER:

SEVGİDİR

Bana kalsa sağlam silâh
Canlılardaki sevgidir
Tesis olur bütün salâh
Her işin başı sevgidir

Dolaşırsan şu diyarı
Yok edersin intizarı
Hem huzurun anahtarı
Bilelim sade sevgidir

Mırıldanır çıkar sesi
Duyunca onu annesi
Bir bebeğe kış gecesi
Memeyi veren sevgidir

Bahçelerde tarlalarda
Neşelenen sokaklarda
Okullarda sıralarda
Çoğunun bağı sevgidir

Yerleşir kalplerde kolay
Yapılamaz bunda alay
Ne sanattır ne de saray
Yuvayı kuran sevgidir

Dağ taş olsa sel ve çamur
Mayasıdır toprak hamur
Ne güneştir ne de yağmur
Gülü açtıran sevgidir

Çiçek düşmez yakasından
Nazlı dilber şakasından
Bir kısrağın arkasından
Tayı koşturan sevgidir

Bu dünyada her şey yalan
Var mıdır yerinde kalan
Ne avcıdır ne de ceylan
Dağı aştıran sevgidir

Birleştirir insanları
Durdurur akan suları
Nice azgın düşmanları
Hem barıştıran sevgidir

Tüm milletlerin emeli
Bunu kâinat bilmeli
İnsanlığın tek temeli
Yalnız sevgidir sevgidir

Var mı başka çare peki
İnan yalandır öteki
Hacıkeleş Sabri der ki
İnsanın özü sevgidir

MAÇKA - ÇATAK FACİASI DESTANI

Bu destan 23 Haziran 1988 tarihinde, Çatak'ta meydana gelen heyelan felaketi üstüne yazılmıştır. İlk kez burada yayımlanıyor.

Bir facia oldu Trabzon - Maçka'da
Bu kader Mevlâ'nın inayetinden
Emsali görülmez nadir dünyada
Belki belli idi bidayetinden

Aniden patladı feci bir tufan
Ondan kurtulmaya yok idi imkân
Şimdi medet umur zavallı insan
Avrupalı itin kerametinden

Hep şahidi olduk acı figanın
Cilvesidir bunlar ahır zamanın
Toprakta gömülü bir çok insanın
Ümitler kesilmiş selâmetinden

El elden üstündür atalar demiş
Çok dinle herkese kulak ver demiş
Bu musibet bize takdir edilmiş
Ehil olmayanın dirayetinden

Dökülmüş gözyaşı çekilmiş ziyan
Can vermiş Çatak'ta hem nice civan
Heyelan altında olur mu kervan
Belâya katlandık bidayetinden

Toprağın altından ses duyamadık
Yemedik içmedik hem uyumadık
Bilmem taş mı idik nasıl dayandık
O feci tablonun kıyametinden

Lütfunla sen koru yıkma zelili
Ehli saadetin var mı delili
Ya Rab ihsan eyle sabrı celili
O merhamet dolu ziyafetinden

Kimi figan eder yatar yerlere
Ateş mi döküldü gonca güllere
Bir dağın altında can verenlere
Bağış eyle ya Rab merhametinden

Kızıl çöle döndü yeşeren bağlar
Hem doldu boşaldı tepeler dağlar
Eller hep havada gözler kan ağlar
Takdiri Mevlâ'nın inayetinden

Yazma **Keleşoğlu** kalem kırıldı
Nice genç civanın beli büküldü
Yüzbinlerce insan yola döküldü
Bu acı haberin azametinden

KAHRAMAN DUMLUPINAR DENİZALTISI VE AZİZ ŞEHİTLERİMİZE DESTAN

Bu destan 4 Nisan 1953 tarihinde Çanakkale Boğazı'nda batan Dumlupınar Denizaltısı ve şehit olan 81 kişilik mürettabatı üstüne yazılmıştır.

Adım Dumlupınar namım söylenir
Deryayı denizi dolaştım geldim
Bu derde baş koydum gamım söylenir
Tanrı huzuruna selama geldim

Sedame ummazdım gam beklemezdim
Salûba ihtiyaç hiç göstermezdim
Ölmeden mezara asla girmezdim
Seksen metre suda divana geldim

Ölenler dünyadan alır mı gıda
Elbet var bu işte hikmeti Hüda
Cenabı Mevlâ'dan gelince nida
İşte bu çekilmez zamana geldim

Çanakkale önü dalgalı deniz
Napolant yanaştı sarardı beniz
Topladım kendimi çarpmadan henüz
Kurtulmak istedim bir yana geldim

Meğer bizim kader bozulmuş idi
Şu kaza alnıma yazılmış idi
Su içinde mezar kazılmış idi
Görün kaza ile ne hale geldim

İsveç bandıralı bir darbe vurdu
Şarktaki gürültü ta garbe vurdu
Ansızın felâket sedama vurdu
Denizin dibine kurbana geldim

Kaldık su içinde koptu gürültü
Bütün mürettebat yere serildi
Koca Dumlupınar nasıl yarıldı
Su doldu bölmeler figana geldim

Kurduk telsizleri girdik çevrime
O zaman koyuldum ölüm devrime
Kim tahammül eder benim yerime
Deryanın dibinde efgana geldim

Yetmiş iki saat kaldı ömrümüz
Kurtarın bizleri başta sözümüz
Elektrikler söndü görmez gözümüz
Bu ne kara günlü zamana geldim

Şamandıra verdi kara haberi
Derdimiz çok artıp kalmadı geri
Gösterdi dalgıçlar bütün hüneri
Ümidi kesince sultana geldim

Seksen bir kişi kaldık denize
Teessür eyleyin acıyın bize
Vatanı emanet bıraktık size
Vazifeye uğruna bugüne geldim

Kapılar kapandı hava azaldı
Soluklar sıklaştı günler uzaldı
Ümitler kesildi dünya bozaldı
Seksen bir koç ile kurbana geldim

Gelen dalgıç geçer asla duramaz
Sekiz mil akış var bizi bulamaz
Haliniz nicedir bir dem soramaz
Çaresiz bir halde divana geldim

Bilirim şehitler Allah arslanı
Cenneti alâ'ya koyar insanı
Ne yapalım olduk vatan kurbanı
Selatü selâmla divana geldim

Ne analar garip garip ağlamış
Ne gelinler kara çember bağlamış
Ciğerleri yakmış keder dağlamış
Ağlama cenneti elvana geldim

Cümle insanların sabır etmesi
Yunus Peygamber'in suya düşmesi
Halil İbrahim'in nara girmesi
Aklıma gelince temkine geldim

Bir bölük askeriz olmadık tabur
Mazlum analara Hak versin sabır
Görmeden dünyada mezar ve kabir
Cenneti Hüda'ya elvana geldim

Zuhretti bağrımda açık bir yara
Bugünkü günlerim geçti çok kara
Bekledim izinler çıkacak sıra
İşte ebediyyen sılama geldim

Ben Türk arslanıyım yoiumu bildim
Şerefle yaşadım şanımla öldüm
Dünyadan göç ettim ahrete döndüm
Şu aziz ruhumu ikrama geldim

Hafız Sabri yazar bize beyitler
Yaptık vazifeyi arslan yiğitler
Bu vatan vermiştir nice şehitler
Allah huzurunda kelâma geldim

1) Sabri Hacıkeleşoğlu'nun hayatı ve eserleri hakkındaki bilgileri içeren mektubu özel arşivimizdedir.

67 yıldır yayımlanan bartın gazetesi üstüne yönetmen esen aliş'le söyleşi

● Söyleşen: **Mustafa KADEMOĞLU**

SUNUŞ

Daha önce KIYI'da BARTIN'ın dününü yazmıştık. Dile kolay! Kuruluşundan bugüne yayımını kesintisiz sürdürebilmiş 67 yıllık bir geçmişi var **Bartın**'ın. Kuruluşunda saptanan ilkelerden (**Atatürk**'ün laik ilkesine bağlı kalabilmiş) hiç-bir ödün vermeden, güç koşullara, siyasal ve ekonomik baskılara boyun eğmeden, o günlerden bu günlere gelebilmek, öyle kolay bir iş değil! Saygın yerini ve çizgisini korumak için var gücüyle, büyük sorumluluklar üstlenerek **Bartın**'ı, bugünkü saygın konumuna oturtmak **İ.Cemal Aliş** için kolay olmamış! Özveri isteyen dayanç gerektiren; ekonomik güçlüklerle boğuşurken, haksızlıklarla, çıkarcılarla savaşım vererek, gazeteciliğin çileli yoluna baş koymak kolay değil!

67 yıl önce, **Cemal Aliş** tarafından kurulan, ölümüne kadar kendisi tarafından yürütülen bu soylu çabanın, sevdalı emeğin bayrağını, şimdi oğul **Esen Aliş** taşıyor. Onun (**Esen Aliş, İ.Cemal Bey**'in tek oğlu) deyişiyle, babasının ikinci oğlu saydığı **Bartın**, onun ellerinde konumuna ve baba **Cemal Allş**'e yaraşır bir içimde yerine getirdiği işleyiviyle sürdürüyor yaşamını. Pek çok görüşün yoğunlaştığı bir **Bartın** ortamında, her kesimden okuru bulunan bu gazetenin dinamizmi ve saygınlığı ise, pek çok gazeteye örnek olabilecek niteliklerinden ileri geliyor. İnancıyla, idealiyle, dürüstlüğüyle babasının bıraktığı çizgiden sapmayan yayımcılığı sürdüren sevgili **Esen Aliş**'le; **Bartın** üstüne söyleştik.

- Sayın Aliş, "Bartın"la nasıl tanıştınızı? O günlerden bugünlere nasıl gelindi, neler anımsıyorsunuz?

- Benim doğumumu yazan **'Bartın'** var: 1945'de doğmuşum. Çocukluğumdan beri, kendimi bildim bileli, evimizde hep **'BARTIN'** vardı. Yaşamımın tamamında da **Bartın** oldu hep. Bugün de öyle değil mi? Siz yakından biliyorsunuz. Öylesine ki evde, masada, matbaada, dükkânda, raflarda, ele gelebilecek her yerde **Bartın** var; galiba bundan böyle de hep **Bartın** olacak... Benden önce EVİN İLK EVLADI. Şimdi ise bana, babamın, en büyük ve soylu mirası, en sevdalı olduğum bir emaneti. Bu nedenle biz, BARTIN'a, kurucumuz **Cemal Aliş**'le baktık. Hep öyle koruduk, kolladık, sevdik. Çünkü O, bizden önce evin her yerine özenle girmişti, öyle görünmüştü bize. 67 yaşına geldi, hâlâ yaşlanmadı. Hep öyle de genç kalacak... Onu böylesine genç ve dinamik kılmak için, öylesine özverilerde bulunuyoruz ki, bizler galiba ondan daha çabuk yaşlanıyoruz.

Benim **Bartın**'ı tanıyışımdan bu yana 45 yıl geçti. on üç yıldır da yaşamımı süslüyor. Çünkü ben o kırkbeş yılda hep iç içeydim **Bartın**'la. "GAZETECİ OLUNMAZ, GAZETECİ DOĞULUR" özdeyişini kanıtlarcasına bir içiçeliktir bu. Yoksa böyle olmasaydı, sevdalanmasaydım, bu gün ne gazeteci olurdum, ne de **'BARTIN'** sürerdi.

- Gazeteci oluşunuzda, Bartın'ı her şeyiyle üstlenecek kadar sevdalanmanızda Cemal Aliş Bey'in bir özendirmesi, yönlendirmesi olmuş mudur?

- Hiç olmadı. Özendirip yönlendirmek şöyle dursun, İktisat ya da Ziraat fakültelerine gitmek istediğimi bildiği halde, **"Niye gazeteci olmak istemiyorsun?"** bile demedi. Üstelik annemle birlikte hep **'Eczacı'** olmamı öneriyordu. İktisat öğrenimimi de severek yaptım. Okulu bitirdikten sonra, 25 yaşındayken, önceden gelen görenek ve birikimler sonucu içimdeki gazetecilik ateşleniverdi birden. Ve söndürmek için uğraşanlara karşın, bir türlü sönmediği gibi, o çabalar bu yangını daha da alevlendirdi.

- 1977'den bu yana Bartın'ın herşeyisiniz. Zaman zaman, keşke gazeteci olmasaydım gibi bir pişmanlık duyuyor musunuz? Her ne kadar erneğinizi,çabanızı, sevdanızı bilsem de, sanıyorum okurlar böyle bir soruya vereceğiniz yanıtları merak edeceklerdir.Ne dersiniz?

- Kesinlikle pişman olmadım. Belki zaman zaman böyle bir duyguya kapıldığım anlar olmuştur; ama, bu, bir anlık oluyor... Hem söyler misin,hangi meslekte, hangi insan, zaman zaman böyle bir duyguya kapılmaz ki! Gazeteye gösterilen içtenlikli ilgiler, okurlarla yüzyüze oluşumuz, sürekli artan tirajımız, beni özendiren ve yazılarıyla gönendiren yazar, sanatçı dostlarımın kaltkıları, gazetemize gönül veren sevgili arkadaşlarımın desteği karşısında inanın pişman olmak için vakit bile bulamıyorum. Tüm yorgunluklarına, zorluklarına ve sorumluluklarına severek katlandığım Bartın'ın işlevini yerine getirdiğini gördükçe mutlanıyorum, büyük zevk alıyorum yaptığım işten. Çünkü ilkeli, tavırlı, ciddi, dürüst ve **Atatürkçü** çizgide bir gazetecilik yaptığıma inanıyorum.

- Parasız dağıtıldığı halde tiraj alamayan, okunmayan ve destek bulmayan pek çok yerel gazete varken Bartın'ın, bedeli ödenerek okunduğuna tanığım. Hatta gazetenin çıkışı gecik-

Esen Aliş, 67 yıldır "Bartın"a can veren makinelerin başında.

tiğinde nedeninin araştırıldığını da gördüm. Bu konuda Rıfat Ilgaz'ın da böyle bir tespiti olduğunu biliyorum. Bartın'a olan bu sevgi ve ilgiyi nasıl sağlıyorsunuz?

- Bildim bileli **Bartın**, merakla beklenir, para vererek alınır, özlemle okunur bir gazeteydi. Şimdi de böyle... Gerek fakültedeyken, gerek askerdeyken bana sürekli gönderilirdi. Ne var ki **Bartın**'ı en geç okuyan da ben olurdum. Yani, yöreden olmayanların bile büyük ilgisini çekerdi; şimdi de öyle... Bana sürekli söylenir: **"Yerelle birlikte toplumsal işlevini, kültürel ve sanatsal etkinliğini hâlâ sürdürüyor!..."** Eğer böyle olmasaydı, onun sahip olduğu nitelikleri nasıl kazandırabilirdik? Bunca uğraşa, emeğe, özveri dolu çabalara nasıl katlanabilirdik?

- Bartın, bugün beş kıtaya ulaşan belki de tek yerel gazete. Üç bine yaklaşan tirajın beş yüz dolayındaki sayısı yurtdışına postalanıyor. Bunu nasıl gerçekleştiriyorsunuz?

- Biliyorsunuz **Bartın**, bir liman kenti. Gemiciler kanalıyla ulaşıyoruz oralara. Bir de askerler var... Yurtdışında yaşayan Bartınlı da azımsanamaz. Ayrıca **Bartın**'ın bir **'memleket gazetesi'** olması nedeniyle, gurbet - sıla özlemlerini gi-deren yanının olması da önemli bu konuda.

- Bartın'ın konumunu ve yerel gazetecilik sorunlarını da irdeleyelim. Bu konuda neler söyleyecek neler, önereceksiniz?

- Alınmayan,okunmayan gazete salt 'para' kazanmayı amaçlayan gazetecilere özgüdür. Böyle olunca da gazete kişiliksiz, idealsiz, zevksiz ve işlevsiz oluyor. Böyle gazeteler okuyucu bulamıyor, okuyanını da bıktırıp, çabuk küstürüyor. Bizim meslekte para, bazı değerlerin ve hizmetlerin gerisinde kalır. Böyle ellerde gazete hizmet verir, işlev kazanır, iz bırakır, sürekli yayında kalır. Bu tür gazetecilik ise bizde en az yapılandır. Ciddi, dürüst ilkeli ve tavırlı gazeteci ise halka, hakka, okuruna saygılı olmak zorundadır. Bu nitelikleri bulunmayan gazetecilik, başka amaçlara hizmet eder.

Basın Yayın Genel Müdürlüğü'nün saptamalarına göre **Bartın**, 650 yerel gazete içinde baskısı ve satış sıralaması yönünden (il gazeteleri de dahil) yerel basınımızda ilk on gazete arasındadır. Kuşaktan kuşağa geçen okuyucularımız vardır. 1977'de 500 / 750 arasında değişen tirajımız, bildiğiniz gibi üç bin dolayındadır. Bu ilginin nedeni ise, çalışmalarımızın odağını, yerel haber ve yerel sorunların oluşturmasıdır. Üstelik bu hizmetimizi de, hiç bir ard niyet düşünmeden, dürüstlükle, her kesimden herkese seslenecek bir biçimde sürdürüyoruz. Bize gönderilen yazılarda, mektuplarda, telgraflarda, yüzyüze söyleşilerde hep bu yönde görüşler dile getiriliyor. Ve yaygın bir okur kitlesi, bizim sesimiz oluyor.

- Dünyada, kurucusunun soyundan gelenlerce yönetilen ender bir kaç gazete var. Bunlardan biri de 'BARTIN'. Bugünkü ilgilerine bakarak, Bartın'ın, gelecekte de bu niteliğini koruyabilmesi açısından çocuklarınız için neler söyleyebilirsiniz?

- Zor bir soru. Söylenecek her söz, onlar adına verilecek bir karar anlamını taşır. Ben, kendimi buna yetkili görmüyorum. Haklı da olamam. Ancak, bu aşamada şunları söyleyebilirim: **Gizem** (9) ve **Ahmet Cemal** (3) yaşlarında. Söyleneceklerin erken olmasına karşın, yine de, 67 yıllık bu soylu çabanın, sevdalı emeğin onlar eliyle geleceğe taşınmasını arzu ederim. GİZEM, gösterdiği ilgi, duyduğu merak açısından, düzeltme ve abone servisindeki çalışmalarıyla, işin içinde sayılır. Hatta yeteneğiyle de (yaşına göre güçlü ve güzel bir kalemi var) dikkatimi çekiyor. **Ne** ki, yine de bu konuda kesin bir şey söylemek olası değil; vakit erken diyorum. Ama, hepimizin de en büyük arzuları, 2000'li yıllarda **Bartın**'ın 100. YIL'ını hep birlikte kutlayabilmektir. Kuşkusuz, nitelikleri ve ilkeleri korunmuş bir BARTIN'ı o yılda, çocuklarımın yönetiminde görmek bize mutluluk verecek, onur kazandıracaktır.

Mustafa Kademoğlu (solda) Esen Aliş'le...

- Gazetenin yazı işleri müdürü, genel yayın yönetmeni, muhabiri, deyim yerindeyse her şeyisiniz, ama adınızla çıkan yazılara rastlamıyoruz, neden?

- Deyiminiz yerinde. Gerçekten BARTIN benim bütün zamanımı alıyor. Ben onun kalbi ve beyniyim. Böylesine yoğun bir tempo içinde yeniden ad yazmaya gerek var mıdır bilmem? Her türlü yazı benim elimden geçer, yönettiğim kitabevinde oluşur her şey. Bir sayı yayımlanmadan, diğerini basıma hazırlarım.

Birikmiş bir iki yıllık yazı dosyam var onlar benim için bir hazinedir. Önemli olan benim adım değil; haber, yorum ve gündemdeki konularda oluşturduğum tavırdır.

- Halkın sesi, kulağı, gözü olmak güzel bir olay. Ama hiç de kolay değil: Bir de Bartın'ın kundaklanması olayı var belleklerde. Tarafsız değilsiniz. Fakat her kesimden Bartınlı'ya gazeteyi okutmayı başarıyorsunuz. Bu konuda neler diyeceksiniz?

- Şu kuşku götürmez ve yadsınamaz bir gerçektir ki; ideal edinince... İlkeli olunca... Tavırlı davrandığınız sürece... Gazeteciliğin soylu yanına emeğinizi katınca... Haktan, haklıdan ve halktan yana oldukça... siyasal görüşü farklı da olsa Bartınlı, bizi severek okuyor. Ve bu, 67 yıldır da böyle... Sanıyorum bu nedenlerden olsa gerek, 63. yılımızda kundaklandık. Bu kundaklama olayı şunu da kanıtlamış oldu: 67 yıldır süren inanç, özendirme ve takdirlerle süregelen hizmet, yöreye yapılan kültürel ve sanatsal katkılar ve Türk basın tarihine geçen soylu bir çalışma, bundan sonra da asla sindirilemeyecektir. Bu tür düzenler bizi yıldırmadığı gibi, aksine gücümüze güç de kattı. Ve biz bu gücümüzü halktan alıyoruz. Doğru haberlerimiz, yansız yorumlarımız, okura saygımızla bundan böyle de hizmet etmeyi sürdüreceğiz. Her kesimden Bartınlı'nın **Bartın**'ı sevip okuması da bundandır.

- Gazetenizde yazmış pek çok ünlü isim var.

Bunlardan hangileriyle çalışma olanağı buldunuz. Onların Bartın'a olan katkıları için neler söyleyeceksiniz?

- 1978'den 1980'e dek **Rıfat Ilgaz** hocayla çalıştık, birlikte olduk. Onun **Bartın**'da 'BİZDEN SUAL OLUNACAK OLURSA' adlı bir sütunu da vardı: Güncel ve yöresel yazılarıyla bize büyük destek sağladı. Birlikte, 1978'de yerel basın ödülü kazandık. **'Yıldız Karayel'** romanının da o yıllarda **Cide** ve **Bartın**'da yazdı. Bu romanıyla Karadenizli motorcuların yaşamını âdeta belgeselleştirdi. Bu romanıyla iki ödül de kazandı.

Bartın'ın koleksiyonu'ndaki bilgilere göre **Celal Sahir Erozan, Şakir Ülkütaşır, Sadi Yaver Ataman, Ercüment Ekrem Talû, Fuat Edip Baksı, Ahmet Naim Çıladır** gibi görkemli isimler yazmışlar. **Bartın** ayrıca, da yöre öğretmenlerine, eli kalem tutan aydın insanlara da açmış sayfalarını. Bugün, koleksiyonu karıştırırken o güzel ve yürekli çabalara, aydınlık kafalara gıpta etmemek elde değil!

- Bartın'ın koleksiyonu, nice kültürel, sanatsal ve tarihsel birikimiyle bir kaynakçayı, bir kütüphaneyi andırıyor. Bu zenginliği nasıl değerlendiriyoruz?

- **Tarihçiler, folklorcular, edebiyatçılar, tez** ve **doktora** hazırlayanlar, **üniversite öğrencileri** sıklıkla başvuruyorlar. Bu tür başvurular giderek de artıyor.

Ayrıca **'Bartın Halkevi**'ne ait çalışmaları içeren bir başka koleksiyonumuz daha var. Gerek **Bartın**'ı gerekse bu koleksiyonu belirttiğim alanda çalışmaları olanların hizmetlerine sunmayı her zaman görev bildim. Bu da bana çalışma zevki ve hırsı kazandırıyor; mutlu oluyorum.

- Eskiden olduğu gibi şimdi de; kültür ve sanat eki vermeye başladınız. Dört sayı da çıkardınız. İlgi nasıl, daha başka tasarımlarınız var mı?

- **Kültür ve sanat eki**'ne ilgi büyük. Coşku dolu, sevindirici, özendirici görüş ve öneriler, şiir, öykü ve denemeler yığıldı. Kuşkusuz olanaklar ölçüsünde ve bu **'ek'** içinde onları okurlarımıza sunacağız. Bir gün, bu **'sanat eki'**ni daha geniş kapsamda ve oylumda sunmak düşüncesindeyim. Şunu vurgulamadan edemeyeceğim. İlginçtir, yurdun hiç umulmadık yörelerinden bile sesler geldi. Bu da gösteriyor ki, **"Sanat, bir toplumun can damarıdır."** Ve bu damar yalnızca Bartın'da atmıyor!

- Niçin günlük çıkmıyorsunuz?

- Bir kere şunu söyliyeyim: Bu (haftalık oluşumuz) Bartın'ın geleneğinden kaynaklanıyor. Ayrıca geçmişten ve günümüzden edindiğimiz deneyimler de rol oynuyor bunda.

Şu bir gerçek ki, yerellikleri ve konumları gereği gazetelerin günlük çıkarılması, hem pek çok gideri gerektiriyor,hem de nitelik kazandırılması zorlaşıyor. Aktüalite açısından bayatlama söz konusu gibi oluyorsa da, doğru ve çarpıcı bir aktüalite izleme politikası ile gazeteye nitelik ve içerik açısından **'doyuruculuk'** ve **'okunabilirlik'** kazandırılmış oluyor. Bizim ayda üç kez çıkışımızın nedeni de endişemizden dolayıdır.

Gazetecilikle matbaacılığı bir arada yürütmek arzusu... Çıkıyor olmak ve ilân koparmak açıkgözlüğü... Yüzden fazla basamamak.. Mükerrer sayılar yoluyla işi geçiştirmek... Okutamamak... Ve en önemlisi de **'para için gazetecilik'** yapmak gibi daha sayılabilecek pek çok nedenler, **"Naylon Gazetecilik"**i, **"Besleme Basın"**ı gündeme getiriyor.

Bir örnek vermem gerekirse, Zonguldak'ta, İl'de, 32 adet yerel gazete görünüyor. Bunların ancak 5 - 6'sı çevrelerinde görünebiliyor. Ben: **"Resmi ilânların, Resmi Gazete'de yayınlanması"** esasının getirilmesi halinde, naylon ve besleme gibi, sıfatların silineceği kanısındayım. Böyle olursa gerçek gazeteciler de,gazetelerde ortaya çıkacaklardır diyorum.

- Bu görüşünüze katılmamak olası değil. Ne ki, günümüz koşullarında, bunun gerçekleşmesi de olası değil. Bartın'ın geleceği için neler söyleyeceksiniz?

- Yerel gazetecilik, ulusal gazetecilikten daha zor bir uğraş. Bartın koleksiyonunu incelerken buna yakından tanık oldunuz. Çünkü, küçük çevrede sorunların üstüne gitmek, olayları deşmek öyle kolay olmuyor. Çünkü yayınlayacağınız her haber, değineceğiniz bazı sorular, deşmeye çalışacağınız bazı olaylar, bazan çok ince düşünmemizi gerektirebiliyor. Ancak,burada şunu da vurgulamak isterim: Bu endişelere karşın, gazeteciliğimde yakın ilişkilerimin, komşuluklarımın, dostluklarımın beni görev yapmaktan alıkoyması sözkonusu olamaz. Haksızlık olduğunda, kamu düzeni gerektiriyorsa, halkın çıkarlarına zarar verilmesi halinde, hiç bir ard niyet taşımadan ve çekinmeden görev yapmamızdandır ki, okunuyoruz, her geçen yıl tirajımız artıyor, yazarımız, gönül verenimiz çoğalıyor. Bu kararlılığım ise, anılarımda canlılığını koruyan olayları bana bugünkü gibi anımsatan **Bartın Koleksiyonu**'ndan alıyorum. Bugün **Aliş** ailesinin yönetimindeki **Bartın**'ın konumu ve sürdürdüğü tavır, onun geleceğini de belirliyor sanırım. 50'li yıllar ve sonraki dönemlerden geçerek bugüne gelebilen Bartın'ın geleceğe de taşınacağına inanıyorum. Öylesine ki, 'KANTAR TOPU'nda o dönemlerde yazılanlar, bugün bile geçerliliğini koruyorlar.

- Siz bir de, Ahmet Kemal Aliş'ten sıkça söz ediyorsunuz. Onun için neler söyleyeceksiniz?

- Rahmetli amcam, babamın görünmeyen en büyük desteğiydi. Kendisi, 'AZİM KİTABEVİ' kurucularından oluyor. Ancak, daha çok **Bartın**'a adamıştır ömrünü. Çünkü **Bartın**'ın varlığı, haber toplanmasından mali yönetimine, abone işlerinden dağıtımına dek hep onun ellerinden geçmiştir.Ben, matbaa işlerinde, yazı yazmalarda her zaman onun yanında, yardımında idim. Bu nedenle de benim, âdeta ikinci babam (hatta en çok birlikte olduğum) insandı. Bana olan sevgisini benimle olan birlikteliğini ve benim ona olan saygımı hiç bir şeyle kıyaslayamam. **Bartın**'ın yaşamasındaki unutulmayan katkılarına, anısına saygılar sunuyorum.

Aslında **Bartın**'ı, daha başka yönleriyle de gündeme getirmek isterdim. Ne ki, hayli uzun bir söyleşi oldu. Bir başka nedenle, yine söyleşebilmek umudu içinde, bana bu söyleşi olanağını hazırlamakla gösterdiğiniz inceliğe; KIYI'da yayınlanması için bizi özendiren sevgili dost **Ahmet Özer**'e, Dergi yönetimine teşekkürlerimi, **Bartın**'ın değerli okurlarına da saygılarımı sunuyorum.

- Asıl ben teşekkür ederim. Bartın'la ilgili yorucu çalışmalarınız, Azim Kitabevi'ndeki yoğun işleriniz arasında bize zaman ayırmak inceliğini gösterdiniz. Bartın'a nice 67 yıllar dilerken, size de sağlıklı, verimli, uzun bir gazetecilik yaşamı diliyorum; Bartın'a, Bartınlılara, Bartın'ın değerli okurlarına ben de saygılar sunuyorum. ●

kaçak

● Halit ÇAKIR

Yaşlı adam, küçük bahçede tahta bir kanapeye oturmuş, yirmi adım ilerde, kıyıyı yumuşak ellerle okşayan denize bakıyordu. Açıkta küçük bir yelkenlinin dümenine yan gelip yanık bir türkü tutturan kayıkçıyı bir süre dinledi. Bir evseme çöktü içine. Birkaç tel birden kopmuş gibi bir yerlerinden, ayak uçlarına basarak gelen bir ağrıyla yüreği sızladı.

Güneyde bir bucağın kıyıya tek tek serpili küçük evlerinden birini kiralıyalı beş ay oluyordu. Uzakça bir kentten gelmişti. Birçoklarına, bu illerlemiş yaşta, kısa süreli bir yalnızlık bile güç gelirken o, gözünü kırpmadan karısından ayrılmıştı. Bu, yirmi yedi yıllık bir birlikteliğe arkayı dönmek, yeni bir yaşama başlamak demekti. Yelkenliyi izlerken, hasta anasına bakmak üzere karısının kent dışına gittiği birkaç gün içinde, yalnızca giysilerini ve kitaplarını bir kamyonete yükleyerek evden ayrılışı gözlerinin önüne geldi. Komşusu **Zehra Hanım**, merdivenlerden aşağıya taşınan kapalı kutulara bir türlü akıl erdirememiş; yarı şaka **"Ne o Kâmil Bey, taşınıyor musunuz?"** diye takılmadan edememişti.

Oturduğu yerden kalkıp bahçenin çevresine doğru yürüdü. Sivri uçlu bir odun parçasıyla menekşelerin toprağını karıştırırken, kocaman bir yük taşır gibi sürdürdüğü evliliğini düşündü. Bir çatı altında yaşayabilecek belki de son iki kişiydiler yeryüzünde. Yaradılışları, beğenileri, doğaya, dünyaya ve insanlara bakışları bu denli karşıt iki kişi nasıl olmuş da bir araya gelmişti? Ya evliliklerinin onca yıl sürüşü? Aracısız, görücüsüz evlenmişlerdi. Eş ararken öyle derinlemesine tanıların yapılamadığı bir toplumdu bu. Erkeğin kadını, kadının da erkeği iç içe, sarmaş dolaş bir konumda tanımalarına toplumsal kurallar engeldi. Alımlı gözle kaş, düzgün iki bacak üzerine oturmuş ölçülü kalçalarla, tatlı çıkıntılı bir göğüs dışında özellikle kadın kapalı bir kutuydu. Her şey gerçek boyutları içinde, cicim ayları geçip de konuşmalar sertleşince ortaya çıkardı. Öyle iken, karısının kendine denk olmadığını daha baştan görmüştü. İlkin, bu daha genç, giderek eğitilir, diye umutla beklediğini ansıdı. Uzakta oturuyorlardı kaynatadan. Artık onların etkilerinde kalmazdı. Günler geçtikçe, edindiği kenar mahalle alışkanlıklarını da bırakabilirdi bir bir. Bir ara yurt dışında yüklenmeyi beklediği görev biçilmiş kaftandı bu alıştırma dönemi için. **"İşte bak,"** diyecekti ona, gösterip yabancı ülkedeki yaşamı, **"İnsanlar böyle oturup kalkmalı, böyle davranmalı birbirine. Mahalle karısı gibi değil."** Ama bu dış görev işi gerçekleşmedi. Sonunda, kısır toplum ortamına saplanıp kaldı.

Evliliklerinin ilk yıllarında bir gün, sık sık geçen çekişmelerinden birinde, **"Bana yön vermek istediğini ilk günden sezdim ve hep karşı çıktım."** sözü üzerine karısından ayrılmayı günlerce kafasında evirip çevirmişti. Arka bahçedeki portakal ağaçlarına doğru yürürken bu uyuşmazlıkta kendine düşeni irdeliyordu. Kimi özverilerle durumu kurtarabilirdi, belki. Karısının, kendini kanıtlamak için, bildiği bilmediği her konudaki diretmelerine, zıtlaşmalarına aldırmayıverirdi. Eşyaların raflara tepetaklak konmasına, çekmecelere tıkılmasına titizlenmezdi. Örneğin, ikide bir diline doladığı şu kitaplar üzerine çok düşmezdi. Ama o bir yazardı. Kitap karıştırmadan, okumadan nasıl sürdürürdü uğraşını? Birden, yok olan kitaplarını ansıdı. Uzunca bir yurt dışı gezisi için evden ayrılışında, karısı 50 - 60 kitabını yakmıştı. Gerekçe de, sıkıyönetimin bastığı evlerde yasak kitap aranmasıydı. Bu arada yasakla ilgili olmayan birçok eski ve değerli kitap da gitmişti. Onlar yanarken kimbilir nasıl kendinden geçerek bakmıştı alevlere! Olayı yaşıyor gibi, dudaklarından **"geri zekalı!"** sözcükleri döküldü.

Bir ağaca dayalı çapayı eline aldı ve daha önce kazılmış toprağı yavaş yavaş çapaladı. Oradan köşedeki kümese yürüdü; kapısını açtı ve bir gelberi ile tabanını temizledi. Su kaplarını doldurdu, yemliklere kırık yumurta kabukları serpti. Öne eğik çalışmaktan tutulmuş belini doğrultmak için dikil-

(Fotoğraf: M.Reşat SÜMERKAN)

diğinde, yandaki yoldan şosaya doğru, annesinin eline tutunup, sağa sola yalpalayarak yürüyen üç yaşlarında bir kız çocuğunu gördü. **"yavrum!"** diye söylendi; bir hıçkırık boğazında düğümlendi. Torununu ansıyordu. Onu, salt karısı ile karşılaşmamak için gidip göremiyordu, işte. Boşanma davaları daha sonuçlanmamıştı. Dost, akraba araya girip barıştırmaya kalkmasın diye, izini belli etmeden buraya gelmişti. Avukatından başka bulunduğu yeri bilen yoktu. Dava bir bitse, hemen gider, torununu doya doya kucaklardı.

Çocukları hep severdi, ama karısının yüzünden bir çocuktan ileri gidememişlerdi. İliklerine kadar işlemiş bir korku yılgısı altında, damda yürüyen sıçandan, okşanmak için sürtünen kediden, köpek havlamasından, böcekten, örümcekten, dişçi sandalyesinden, gerdek gecesinden paniğe uğramış gibi ürken bir kadındı bu. Şimşek çakışından kaçıp dolaplara kapanır; aykırı yürüyüşlü birini sokakta görse, deli sanıp kaldırım değiştirirdi. Tam bir Jung sayrısıydı yaşam bozukluklarını ve tinsel karmaşaları korku omurgası üzerine oturtan psikanalizcinin. Cinsel yaklaşmaya bile, acıtır diye yan çizen böyle bir sayrının doğum sancılarına katlanması beklenemezdi, elbet. Ama okul arkadaşı şaşı Necla'nın iki aydır gebe olduğunu öğrenir öğrenmez kolları sıvadı. Artık o da bir şeyler yapmalıydı. Her biri çoluk çocuğa karışmış teyzesinin kızlarının diline düşmek vardı. Ne yapıp yapıp şu, hiç sevmediği, giderek yemek tabağındaki bir kıl gibi tiksindiği yatak işlerine katlanmalıydı. Aşağılık duygusu böyle bir güdüye yol açıyordu. ona kalsa, şu doğurma yarışı da olmasa, kocasının bu yatak tutkusuna bir son vermesi ne iyi olurdu!

Birkaç ay yoğun sarmaş dolaş bekleneni vermedi. Her aybaşı ile birlikte gebelik umutları da akıp gidiyordu. Ama kusur kendinde olamazdı. Sonra mahalle ne derdi? Sapasağlamdı, bir eksiği yoktu çünkü. Ya kocasındaydı kusur; ya da anasının yakıştırdığı gibi, balayını sıcak su banyolu bir yerde değil de, temmuz ayında deniz kıyısında geçirdikleri için oluyordu bu. İşte, kusuru böyle ele güne atarak yedi sıkıntılı ay geçmiş, en sonunda gebe kalmıştı. Yaşlı adam, daha ilk ay sonunda başlayıp, nerdeyse doğuma değin süren o bulantıları, böğürtüleri gözlerinin önüne getirdi; acımayla karışık bir tiksinti ile yüzünü buruşturdu.

Bahçeden eve döndü. Pencere yanındaki masanın üzerine dağınık bıraktığı kağıtlara bir süre göz attı. Son konuşmanın ilk tümcesini kalemle çizdi. Dört aydır yazıyor, karalıyor, bu oyunun ikinci perdesini bağlayamıyordu. Üçüncü perdeye başlasam belki yol alırım, diye geçirdi içinden. Mutfağa girdi, cezveyi ocağın üzerine sürdü. Şu kahve ile bir de sigara tüttürebilseydi! Evden ayrılıp buraya yerleşmek için yola girdiği gün sigarayı da bırakmıştı. Sanki her şeyin güç olmasını istiyor gibiydi. Ama yılların alışkanlığını bir çırpıda atması zor olmadı. Evin çevresindeki bahçe çok işe yaradı. Yazarken takıldı mı dışarı çıkıyor; kendini ağaçlara, çiçeklere ve evin arkasındaki sebzelere veriyordu.

Kahvesini bitirince saatına baktı. **"Ancak yetişirim."** diye söylendi. Turizm Derneği Başkanı ile, yabancı turistlere kılavuzluk için bir görüşme yapacaktı. Kasketini başına koyup dışarı çıktı. Yaya on beş dakika uzaktaki bucağa gitmek üzere şosaya yürüdü. ●

türküler vardı

cemal aydın

susamışlığım vardı aydınlığa
biliyordun
seni
insanlarımı
trabzon - hüyük uzaklığında seviyordum.
ivedi ümitler
kapkaççı çağrılar vardı içimde.
ıslak,
otlu
suskun duvarlarda
ve kapı zilinde
ve mektep çocuğu mahcupluğunda
seni soruyordum
dondurmacıda
kitapçıda
ve seni yaşıyordum
yeni
yepyeni
ama ışıltıları gitmiş
ama suçluluğu üzerine kaçışımın.
türküler vardı dudaklarımda
anlamı yitik niteliğinde
ve seni görüyordum eskimemiş
antikacı dükkânı eskiliğinde.
ıslaktı
küf ve yalnızlık
ve trabzon kokuyordu.
issizca kalabalıklardan
ve apartmanların ulaşılmazlığından
can
ve devleşmiş gözler bakıyordu
siyah dumanlar çıkıyordu egzozlarından
ve birisi
lastik tekerleklerin ezdiği ülkeden
ezilmişliği görmemek için
trabzon - hüyük uzaklığına kaçıyordu.
adına yakışıyordu karadeniz
alın yazısı gibiydi yöresinin.
ve gittikçe kararan ıslaklıklarda
birisi
susmadan
durmadan
boşluğa inat yaşamının
içinde yaşadığını duyuyordu birisinin

1967

od

M.Özer Ciravoğlu

Derinde
Bir yara
Üzüm gözlü, güzelce

Serin sular
Nerde?

Bir pınar
Yumuşaklığı
Yayılsın
Her yere

Deniz
Doğuracak
Nerdeyse

Derin bir yara
Ah!
Aşkın od'unda

ölü zaman

metin güven

orda şiir yazıyorsun. Saklanıyorsun
yaşanmayan hazlar gibisin
beyaz kül;
kanaviçe bir aşka yansıyan hoşgörü
sen misin baharın yumuşak karnı
güneşi
kanatlarından yakalayan ölü zaman
sen misin?..

tembelliğin benim olsun
bal renkli gözlerin benim
karanlığım senin olsun
tuzum,
biberim,
ekmeğim
yüreğim senin.

Temmuz-90

(Fotoğraf: M.Reşat SÜMERKAN)

karakterini yaşayan adamdan mektuplar / 11

● Cengiz GÜNDOĞDU

Merhaba sevgideğer yol arkadaşlarım.. size bu mektubu, o pek sevdiğim köyden yazıyorum. Burası Karadeniz köylerine benziyormuş... Burda Karadenizli bir dostum var. **Seyfi Alioğlu. Trabzon**'un **Araklı** ilçesinden. **Seyfi Bey** söyledi. **"Tıpkı Karadeniz burası"** dedi...

Şimdi **Karadeniz**'e benzeyen bir köyden, **Karadeniz**'de çıkan **KIYI**'ya yazıyorum... Rüzgar var. Yerlere kadar eğiliyor ağaçlar... deniz ka-bardı, aldı başını gidiyor. Dağların titreşimini burdan hissediyorum.

Sevgideğer yol arkadaşlarım, günlerdir **Alain**'i okuyorum. **(Söyleşiler, Alain. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları. İstanbul 1989)** Bakanlığın bu hareketine pek sevindim. **Batının, Doğu**nun **"klâsik"** denen eserlerinin basımı, **Türkiye**'de kötü eserin yetkisini kırabilir. Öyle oldu. **Türkiye**'de kötü eserler örnek diye gösterildi. Kötü örnekler yüzünden, kötü eserler çoğaldı.

Söz gelimi **Alain**'in **Söyleşiler**'i... **Söyleşiler**'i okuyunca şunu göreceğiz: Yazıda tek biçim yoktur. Yazıya şöyle başlanır, şöyle devam edilir, şöyle bitirilir gibi bir kural yok. Her yazar, yazma biçimini arar, bulur. Ama **Türkiye**'de biçim despotları türedi. Yazarları, tek bir biçimde yazmaya zorladılar. Yazıya şöyle başlayacaksın... şu kelimeyi şöyle yazacaksın... şuraya nokta, buraya noktalı virgül koyacaksın. **Türkiye**'de güzel eser yaratılmamasının bir nedeni de bu. Biçimde despotluk... Bırakın, herkes istediği gibi yazsın. Korkmayın, kargaşa çıkmaz bundan. Tam tersi. Değişik güzellikler çıkar. Şunu unutmayalım: İnsan yaratıcılığını disipline etmek... tek kanala sokmak hiçbir zaman yararlı sonuç vermez. İşte görüyoruz. **Alain** başka biçimde, **Anotole France** başka biçimde, **Firdevsi** başka biçimde yazıyor. Aslında tek biçimciler son derece şanslı. Çünkü bütün dünya tek biçime götürülmek isteniyor. İnsanların tek biçimde yaşaması isteniyor. Her alanda.... Bir takım adamların yaptığı evlerde oturacağız. Bir takım insanların büyük reklamlarla bize benimsettiği eserleri dinleyeceğiz ya da okuyacağız. Televizyonun yaygınlığını yeterli görmeyenler, **"şenliklerle", "festivallerle"** bu tek biçimciliği pekiştiriyor. Hepimizi tek bir biçimde yaşayan uysal atlara benzetmek istiyorlar. **Alain**, uysal atı şöyle anlatıyor: **"O, şaşkına dönmüş, zavallı bir hayvandan başka şey değildi. Bu şaşkınlığı ise onu aklıbaşındaymış gibi gösteriyordu, iki çeşit sızının arasında kalmıştı da ondan. Sırtındaki sızının yediği kamçılardan, dişlerindekinin ise ağzındaki gemin kasılmasından ileri geldiğini bilmediğinden, sırtındaki sızının tabındaki tembellikten, dişlerindekinin de aceleden ileri geldiğini sanıyor, bu yüzden de aklı başında, uysal bir at gibi görünüyordu."**

Uysal at, bunun son derece doğal olduğuna inanıyor. Çünkü bütün atlar böyle yaşıyor. Bütün atlar bunun doğruluğunu,doğallığını söylüyor. Birçok şey yapmak istiyor. **"bereket versin ki, sırtlarıyla dişlerindeki şu iki sızı, onlara her şeyi yapmanın doğru olmadığını, iyi denen bir şeyle kötü denen bir şeyin var olduğu"**nu belletiyor. Böylece uysal at, öbür hayvanlardan üstün olduğunu sanıyor... Atların hepsi böyle yaşıyor. Bu sözleri onaylıyor. Ama **"Günün birinde eşeğin biri 'öyle değil' demek için kulaklarını oynatmak istedi. Bundan da şöyle bir söz çıkarıverdiler: eşek gibi kötü."**

Sevgideğer yol arkadaşlarım, şimdi hepimizi uysal bir at gibi tek biçimde yaşatmak istiyorlar. Bunu önlemeliyiz. Her türlü suçlamayı **"eşek gibi kötü"** denmeyi göze alarak buna karşı çıkmalıyız. Öyle değil demeliyiz.. Öyle değil... Sabah kahvaltısında **"öyle değil"** diyen bir dostumun, evinde yaptığı çilek reçelini yedim. Sevgideğer dostum, reçel fabrikalarının tek biçim reçeline karşı çıkıyor. Evinde çilek reçeli yapıyor. Bu yıl bana da göndermiş. Sağolsun.

Evde yapılan reçeli küçümsememeli. Tek biçim hayata karşı mücadele milimetrik olmalı... her alanda. **Alain** şöyle diyor; **"bir parmak hareketiyle yepyeni bir dünya yaratılabilir. En ufak bir gayret sonsuz neticeler doğurur."**

Sistemin bizi sokmak istediği tek biçim hayata, insanî yaratıcılığımızla karşı çıkmalıyız... Fabrikalara karşı, insanî yaratıcılık **"Reçel öyle olmaz, böyle olur"** diyor. Evde yapılan reçeli bunun için sevdim.

Sevgideğer yol arkadaşlarıma iyi günler diliyorum. ●

Ağustos 1990

(Fotoğraf: M.Reşat SÜMERKAN)

cemal azmi tellioğlu'yla söyleşi

● Söyleşen: **Mustafa DAVUTOĞLU**

Sizin hiç güzelim bir bahçe içerisinde bir eviniz oldu mu? Bulundunuz mu ya da öylesi bir evde; soluk alıp verdiniz, o evle birlikte yaşamış, nefes alıp vermiş bir insanla sohbet etme fırsatı buldunuz mu?.. **"Hayır"** yanıtını veriyorsanız bu sorulara, inanın ki, yaşamınızda pek çok şey eksik kalmış; gereğince yaşanmamış demektir. Bu bağlamda kendimizi şanslı görüyoruz. Çünkü **Akçaabat**'ta, o herkesin dilindeki **Ortamahalle**'de yemyeşil ağaçlarla dolu güzelim bir bahçenin ortasına yerleştirilmiş eski bir Karadeniz evinde, 83 yıllık yaşamı geride bırakmış Yazar, **Cemal Azmi Tellioğlu** ile sohbet etme fırsatı bulduk. **Cemal Azmi Tellioğlu** ile konuşmak, O'nun **Lütfiye Hanım**la paylaştığı yaşama çok kısa bir an da olsa ortak olmanın yanısıra, ucundan kıyısından tarihe de dokunmaktı. O güzelim ortamı sözcüklerle anlatmak mümkün değil, ama söyleşiden bir bölüm aktarmak mümkün.

- Cemal Amca kaç doğumlusunuz?

- 1323 (1907)

- Bizim hesaba göre?

- Valla 83 yaşındayım.

- Hep Trabzon'da mı yaşadınız?

- Bütün hayatım **Akçaabat**'ta geçmiştir.

- O günlerin Trabzon'undaki kültür ortamından sözeder misiniz?

- Benim yetiştiğim zamanlarda Trabzon'un en esaslı gazetelerinden birisi YENİYOL gazetesiydi. Rahmetli **Bekir Sükûtl** bu gazeteyi idare ediyordu. **Bekir Sükûti** bir gün bana, **"Cemal Azmi, sana bir şiirimi okuyayım"** dedi. Güzel bir şiir yazmıştı, **"Sahildeki Kadın"** diye.

- Sizin gazetecilik yaptığınız dönemlerde burda gazetecilik yapan kimler vardı?

- Ben o sıralarda gazetelere yazılarımı verir, dönerdim. **Kemal Ahmet Bey**'i orada tanırdım. Hatta hiç unutmam **"Sarmaşık Fatma"** diye meşhur bir romanı vardı O'nun.

- Başka yazarlar var mıydı?

- **Cevdet Alap** vardı, **Bekir Sükûti** ile çalışırlardı.

- Cemal Amca, Necip Fazıl da burdaymış o zamanlar...

- **Necip Fazıl**'ı bir gece **Kemal Ahmet**'le beraberken tanıdım. Eski postane dediğimiz yerde bir Alman firmasının bürosu vardı. **Necip Fazıl** burda muhasebeciymiş. Bir akşam onlarla birlikte olduk.

- Necip Fazıl gazetelerde yazar mıydı burda?

- Burda yazmazdı, **İstanbul** gazetelerinde yazardı.

- Başka kim vardı?

- **Cemal Rıza Bey, Devekuşu**'nu çıkarırdı. Çok mağrur bir adamdı. **Şevket Çulha** var. Canlı bir tarih.. Yok ki öyle bir yardımcı, bir canlı tarih o, bir canlı tarih ben.. **Osman Nuri Eyupzade**'nin **Ortahisar**'da matbaası vardı. **İkbal** diye bir gazete çıkarırdı.

- O dönemde çıkan gazete ve dergilerin isimleri nelerdi?

- **İstikbal** en köklü gazetesiydi **Trabzon**'un. Sonra **Yeniyol** gelirdi. Bir mecmua çıkardı, **Kahkaha** diye. Onu **Esat Ömer Eyyubi** isminde bir arkadaş çıkarırdı. Onunla

Mustafa Davutoğlu, Cemal Azmi Tellioğlu'yla.

birlikte çalışan bir arkadaş vardı, **Salih Zeki**. Bu **Salih Zeki**'nin bedbin bir şiiri vardı:

İnledim inledim ruhum da coştu
Baktım istikbale büsbütün loştu
Demek ki bu hayat böyle bomboştu
Bunun için ağlıyor hep şelaleler.

- Sizin gazeteciliğiniz nasıl başladı?

- Hocam **Eyüp Sabri Lermioğlu** bana hep **"Yaz oğlum"** derdi. Bir gün O'na bir şiirimi götürdüm. Okudu, baktı, **"Tamam"** dedi, **"Git Trabzon'a Bekir Sükûti Bey'i bul"** dedi. Gittim buldum O'nu. **"Buyrun oturun"** dedi. Anlattım O'na durumu. Çıkardım verdim şiirimi. Aldı, baktı: **"Delikanlı fena değil bu şiirin"** dedi. **"Valla siz bilirsiniz bey, yayınlanması mümkün olursa yayınlarsınız". "Hay hay, yayınlayacağım ben bu şiiri. Siz arasıra bana gelin"** dedi.

- Kaç yaşlarındasınız o zaman?

- İşte aşağı yukarı 16, 17.

- O şiirinizi hatırlıyor musunuz?

-O ilk şiirimin son dört mısrası şöyleydi:

Hey Azmi bu hayat manasız yazı
Çekilmez feleğin edası nazı
Aşık Garip gibi bu kırık sazı
Canan meclisinde çalmaya geldim.

Biz **Aşık Garip, Kerem** gibi halk şairlerinin etkisi altında yetiştik.

- Evet, ilk Bekir Sükûti'nin yanına gittiniz ve ondan sonra başladı sizin gazetelerde yazılarınız, tefrika romanlarınız yayımlanmaya?..

- İlk önce gazetelerde şiirlerim yayımlandı; tefrika romanlar daha sonra.. Gazetede romanlarım yayımlanmaya başladı, **Hizmet** zamanında, 1960'larda, başladım sonra daimi yazı yazmaya.

- Peki gazetelerde yayımlanan şiirleriniz kitaplaşabildi mi?

- Topladım hepsini; kitap halinde bastıramadım. Sebe-

bine sıra gelince, yoksulluk bizlere bu imkanı vermedi.

- Söz yoksulluktan açılmışken, gazetecilikten maddi olarak birşeyler kazanabildiniz mi?

- Kazandığım, bir tek sevgi...

- O da maddi değil, manevi bir haz. Ama en büyük kazanç da o olsa gerek.

- En büyük kazanç da o benim için. Mesela **Ahmet Bey (Ahmet Özer)** gibi bir dost kazandım. Senin gibi bir dostu da şimdi kazandım. Bu benim için büyük bir varlıktır.

- Şiirlerden sonra gazetelerde tefrika romanlarınız yayımlandı. Onların adlarını öğrenebilir miyiz?

- Sevmek Günah mı, Çini Kız, Son Arzu, Mollanın Kızı, Hemşire Ayşe, Gönlümün Kadını, Seven Unutulur mu, Almanya Sevdası.

- Bu kitaplardaki olaylar, insanlar, gerçek yaşamdan alınma mıydı?

- Gerçek yaşamdan alınmış hikayelerdir bunlar.

- Bir manzum eseriniz de var: Bir Yobazın İçyüzü. Onun hakkında ne söylersiniz?

- Ben bu gibi şeylere zıt bir insanım. İbadet mi yapacaksın, çekil bir kenara yap ibadetini. Ver Allah'la başbaşa. Senin nene lazım ötekinin,berikinin genç kızını, karısını karşına alıp da konuşmak. **Bir Yobazın İçyüzü**'nü bu yüzden yazdım.

- İsterseniz biraz da özel yaşamınızdan sözedelim. Kaç yıldır evlisiniz?

- 63 senedir birarada yaşıyoruz.

- Lütfiye hanım tefrika romanlarınızı okur muydu?

- Okurdu.

- Yazılarınızı gazetelere vermeden önce mi okurdunuz Lütfiye hanıma?

- Ben mevzularını okurdum O'na, desteklerdi beni. Bazen de derdi, **"Canım bırak şu boş işleri."** **"Canım hanım nasıl bırakayım, bunlar lazım"** derdim.

- Peki okula gidebildiniz mi?

- İlkokul beşinci sınıftan ayrıldım. Rüştiyeye gitmeye çok heves ediyordum, gidemedim. En çok hevesim öğretmenliğe idi. Fakat okutamadı anam babam.

- Kitap okumakla aranız nasıl?

- Çok, çok, çok okurdum. Zaten ben ne bulmuşsam kitap okumaktan bulmuşumdur. Bunları okur, fikir dağarcığımızı genişletirdik.

- Şimdi neler yapıyorsunuz Cemal Amca?

- Halen Osmanlıca'dan Türkçe'ye tercüme yapıyorum. Tapu dairelerinde, mahkemelerde bilirkişilik yapıyorum.

- 83 yaşındasınız ve çalışmaya hâlâ devam ediyorsunuz...

- Devam ediyorum.

- Cemal Amca siz 83 yıldır Akçaabat'ta yaşıyorsunuz. Buraları nasıl buluyorsunuz, değişti mi epey?..

- Evlat eski insanlar yok. Eski hayırsever, merhametli insanlar yok. Binalara sıra gelince, **Yoroz**'dan vapur çıktı mıydı Karadeniz sahilerinde **Akçaabat** kadar güzel bir kaza yoktu. Ne yazık ki, bugünkü medeniyet **Akçaabat**'ı bir bina yığını haline getirmiştir. Bütün bu güzellikler kaybolup gitmiştir.

- Sizin eviniz bütün bu çirkinliklerden korunmuş.

- Mümkün olduğu kadar...

- Peki kültür alanında, sanat alanında değişiklikler var mı?

- Bizim gençlik zamanımızda **Halkevleri** vardı, tiyatrolarımız vardı. Ben biie kaç defa sahneye çıkmışımdır. Ama bir hanım kıza rol teklif etseniz, gelip çıkmazdı. Fakat bugün her hangi bir hanım kıza deseniz ki **"Gelin, şurda rol alın"**, seve seve koşar alırlar. Bir gelişme var bu hususta memlekette.

- Şöyle geriye dönüp baktığınızda, sizin yaşamınızda önemli yer tutan anlar, dönüm noktaları nelerdir?

- Bunların en acısı, Rusların bu memleketi işgal edişidir. İşgalin içinde bulundum, yaşadım. Çocuktuk, **Ruslar** bizi rıhtıma taş taşımak için çalıştırırlardı.

- Bu acı bir anınız. Güzel bir anınız yok mu?

- Sizin gibi arkadaşlarla biraraya gelip de üç - beş satır sohbet ettik mi, bizim için en tatlı an o olur.

- Sizin okuyucularınıza hitap eden bir şiiriniz vardı. Nasıldı?

- Hazan gören gönlümün harap olan bağından
Önünüze bir avuç soluk gül seriyorum
Kurumuş bir pınarın çatlamış dudağından
Sızan bir damla suyu ben size veriyorum.

Bütün şiirlerimden bir kısmını toplayıp, **Nihat Sami Banarlı**'ya göndermiştim. Bu şiirlerimden bir kısmını **İstanbul**'da **Yedigün** mecmuasında yayımladı, ayrıca da bana bir mektup yazdı. **"Bütün şiirlerini tetkik ettim. İçinden şu şu şiirlerini çok beğendim. Yalnız size tavsiyem,bu şiirlerinize biraz daha katın ve bunları ondan sonra kitap haline getirin"** diyordu. Tabii biz bunları kitap haline getiremedik.

- Cemal Amca biz size uzun ömürler diliyor, bu söyleşi için çok teşekkür ediyoruz.

- Beni aradığınız için çok sağolun. Bana bir servet bağışlamış gibi oldunuz. Sağolun, varolun.

Yolunuz **Akçaabat**'ta **Ortamahalle**'ye düşerse, uğrayın **Cemal Azmi Tellioğlu**'na. Dostluğundan, insancıllığından, söyleşisinden, konukseverliğinden memnun olacak ve onlar sizi kapı eşiğinden uğurlarken bahçe kapısından bambaşka bir insan olarak çıkacaksınız.

Cemal Azmi Tellioğlu'nun en çok sevdiği şiiri:

Ölümlere katlanıp beni yoktan varettin
Koynunda kucağında bağrına sardın anne
Koklayıp doya doya beni sana yarettin
Benim için Tanrı'dan sonra sen vardın anne

Bir yanım incinseydi gözyaşınla sarardın
Gözden az ırak olsam hemen beni ararsın
Şu dünyada herşeyden bana çok daha yardın
Ben ağlasam üzülür sen de ağlardın anne

Açılmış bir çiçektin gençlik denen çağında
Beni korur severdin ömrünün her çağında
Mışıl mışıl uyurdum sıcacık kucağında
Yavrum der ümidini bana bağlardın anne
Artık sen yoksun anne taptaze hayalin var
Maziye dalan ruhum her yerde seni arar
Büyüttüğün yavrunun düştü saçlarına kar
Ah bu gece rüyamda hep seni sardım anne. ●

istanbul'a aşk

ali mustafa

öptüm bu şehri en duyarlı yerlerinden
balkonlarında usulca açan sardunyalarından
ışıklara bulanmış caddelerinden, evlerinden
sesinden, soluğundan, makinalarından öptüm

öptüm inanılmaz bir aşkla ve inatla

iş dönüşleri, yorgun yürüyüşler, kalabalıklar
vapurlar, trenler, duraklar, satıcılar hele
emekle yoğrulan günlerinden, alınterinden
fabrika çıkışlarından, atölyelerinden öptüm

öptüm tükenmez bir sabırla ve inançla

sularından, boğaziçinden, balıkçı teknelerinden
camilerinden, saraylarından, gecekondularından
milyonlarca yaşama direncinden, işçilerinden
atardamarlarından, insan dolaşımından öptüm

sen istabul'sun sevgilim seni öptüm

İLHAN DEMİRASLAN ŞİİR ÖDÜLÜ

Şair İlhan Demiraslan'ın anısını yaşatmak, şiirimize katkılarını genç kuşaklara tanıtmak, edebiyatımızdaki yerini yeniden gündemde tutmak amacıyla, bir şiir ödülü düzenlenmiştir.

Ödül, ilk kez, İlhan Demiraslan'ın ölümünün 10. yıldönümü olan 25 Kasım 1990 tarihinde verilecektir.

YARIŞMA KOŞULLARI:

1- Yarışma herkese açıktır

2- Yarışmaya, Ekim 1989 - Ekim 1990 tarihleri arasında yayımla-nan şiir kitaplarıyla, kitap oylumunda basıma hazır şiirler kabul edilecektir.

3- Yarışmaya dosya ile katılacak yarışmacılar, gerçek adlarını kullanacak, takma ad kullanmayacaklardır.

4- Yarışmaya katılacak şiir kitaplarında 1. basım koşulu aranacaktır.

5- Yarışmacılar, yayımlanan kitabından 7 taneyi, ya da yayıma hazır dosyalardan çok iyi okunabilen 7 sureti en geç 1 Ekim 1990 tarihine değin, İLHAN DEMİRASLAN ŞİİR ÖDÜLÜ, KIYI KÜLTÜR ve SANAT DERGİSİ, P.K. 183 61001 - TRABZON adresine göndereceklerdir. Bu tarihten sonra gönderilecek yapıtlar, yarışma dışı tutulacaktır.

6- Yarışmada bir BİRİNCİLİK, bir de MANSİYON verilecektir. Birinci gelen yapıtın sahibine 700 bin, Mansiyon alan yapıt sahibine de 300 bin lira ödül verilecektir. Ödül kazananlara, birer plâketle birlikte, KIYI'nın 1 yıllık abonesi sağlanacaktır.

7- Yarışmanın seçici kurulu, soyad dizinine göre;

Mehmet Yaşar BİLEN (Eleştirmen), **İsmet Zeki EYUBOĞLU** (Yazar), **Subutay HİKMET** (Şair), **Ömer KAYAOĞLU** (Şair) **Gündoğdu SANIMER** (Şair), **Rasim ŞİMŞEK** (Yazar), **Ahmet ÖZER** (Şair).

8- Yarışmacılar, yapıtlarıyla birlikte, ödüle katıldığını gösteren bir belgeyi, özgeçmişlerine ekleyerek, ödül adresine göndereceklerdir.

9- Bu yarışma, İlhan DEMİRASLAN'ın ailesinin uygun görmesiyle, KIYI Sanat ve Kültür Dergisi tarafından yürütülür.

GÜL DOKURDU GÖZLERİN

FEVZİ GÜNENÇ

EDEBİYAT GAZETESİ

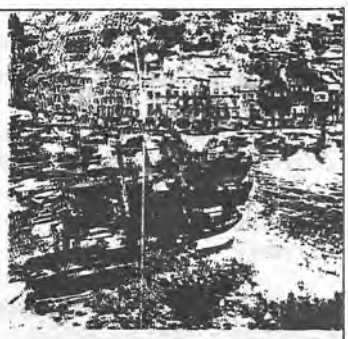

AH BENİM BİR BAŞIMA İSTANBUL KADINLIĞIM

TANSU BELE

KÜLTÜR - SANAT OLAYLARI / HABERLER

SERGİ ● Trabzon Devlet Güzel Sanatlar Galerisi 1990 - 91 sezonunu Cemil Şişman'ın yağlıboya resim sergisi ile açtı. 3 Eylül tarihinde açılan sergi 24 eylül'de kapandı.

ANMA ● Atatürk'ün Trabzon'a ilk gelişinin 66. yıldönümü 15 Eylül 1990 günü çeşitli törenler ve **Hamamizade İhsan Bey Kültür Merkezi**'nde **"Atatürk'ün Trabzon Gezilerinden Anılar - İzlenimler"** konulu söyleşiyle anıldı. Söyleşiye **Şevket Çulha, Ahmet Can Bali, Rasim Şimşek, Ahmet Özer** ve **Türkay Korkmaz** katıldılar.

ÖDÜL ● 19 Eylül'de sonuçlanan **"Karadeniz Doğası ve İnsanı"** konulu Ordu İli 2. Fotoğraf Yarışmasında, Trabzon Fotoğraf Sanatçıları Derneği (FOTO FORUM) üyesi Ali Van ve M.Reşat Sümerkan birer mansiyon kazandılar.